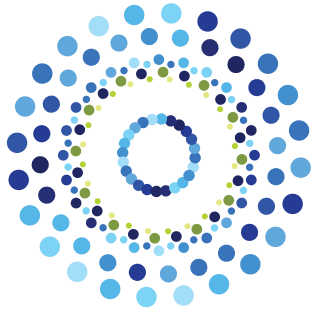

คู่มือเกี่ยวกับ
การดำเนินการกำกับ
ดูแลการใช้ยาต้าน
จุลชีพอย่างเหมาะสม
ของโรงพยาบาล
ในภูมิภาคเอเชีย

คู่มือดำเนินงานการกำกับดูแลการใช้ยาต้านจุลชีพให้เหมาะสมในโรงพยาบาลในเอเชีย

เอกสารฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คำแนะนำเชิงปฏิบัติสำหรับจัดทำโปรแกรมการกำกับดูแลการใช้ยาต้านจุลชีพให้เหมาะสม (AMS) ในโรงพยาบาลในเอเชีย ข้อมูลในคู่มือฉบับนี้สอดคล้องกับคำแนะนำจากองค์กรระดับสากล เช่น US Centers for Disease Control and Prevention (CDC) และ Infectious Diseases Society of America (IDSA)/Society for Healthcare Epidemiology of America (SHEA)^{1,2}

มีแหล่งข้อมูล AMS ต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ฟรีทางออนไลน์ โดยในภาคผนวก 1 ได้รวบรวมตารางลิงก์แนวทางและเครื่องมือที่มีประโยชน์สำหรับการดำเนินการโปรแกรม AMS กรณีศึกษาจากโปรแกรม AMS ที่ประสบความสำเร็จช่วยให้เห็นแนวทางปฏิบัติที่หลากหลายและสร้างแรงบันดาลใจให้กับโรงพยาบาลที่กำลังเริ่มต้นหรือปรับปรุงโปรแกรม AMS ภาคผนวก 2 รวบรวมกรณีศึกษาที่เลือกจากโรงพยาบาลในเอเชีย นอกจากนี้ยังมีกรณีศึกษาเพิ่มเติมใน รายงานจากโครงการการต่อต้านจุลชีพ ของ Pew Charitable Trusts³

ขั้นตอนสำคัญในการดำเนินการโปรแกรม AMS

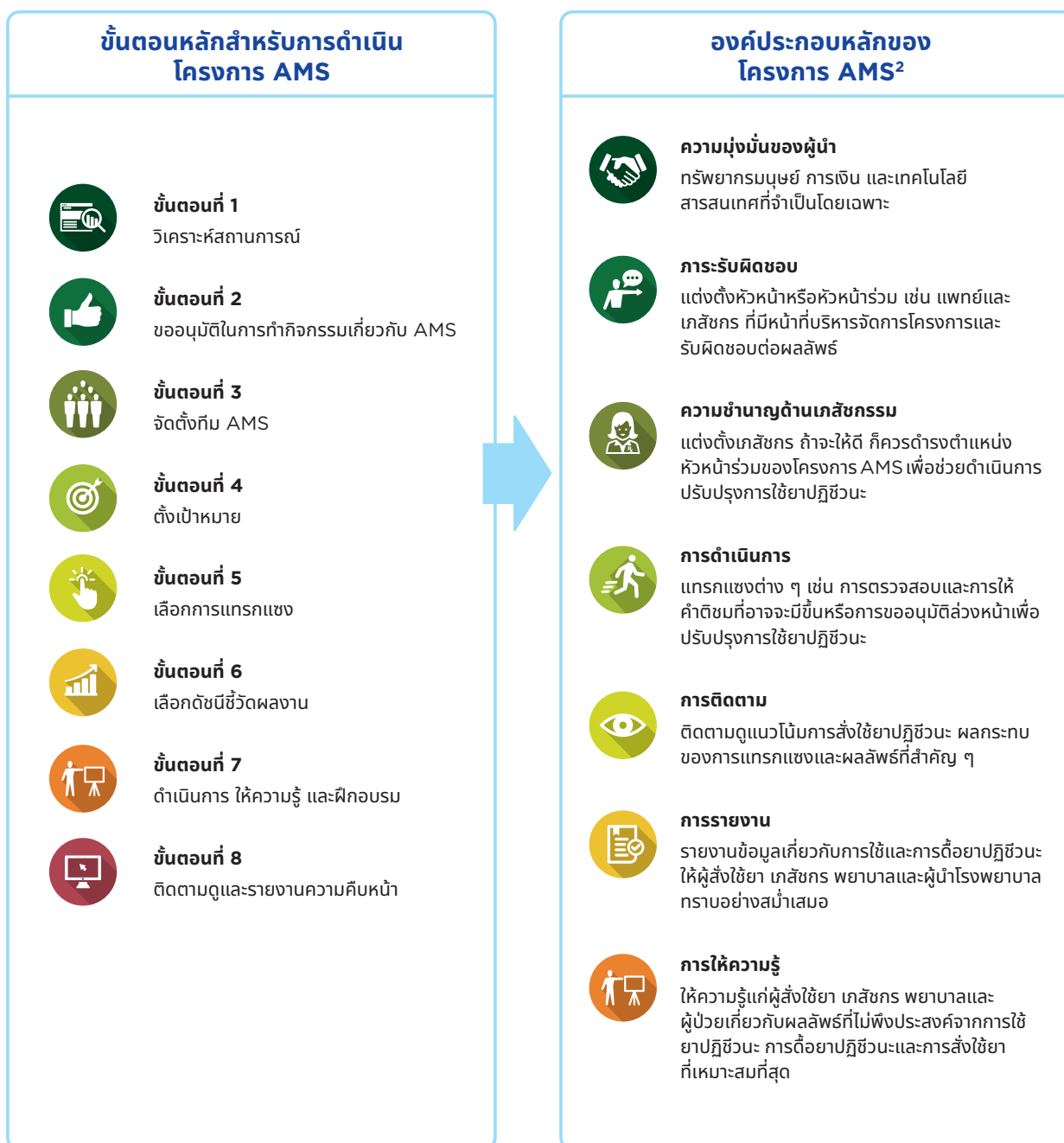
กลยุทธ์โปรแกรม AMS ควรปรับให้เหมาะสมกับความต้องการและทรัพยากรของแต่ละโรงพยาบาล^{4,5} อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติตาม 8 ขั้นตอนสำคัญ ที่ระบุในคู่มือนี้ จะช่วยให้โปรแกรมของคุณมีองค์ประกอบครบทั้ง 7 องค์ประกอบหลัก ของโปรแกรม AMS ในโรงพยาบาล ตามคำแนะนำของ CDC (รูปที่ 1)²

อย่างไรก็ตาม ไม่จำเป็นต้องรอให้องค์ประกอบครบทั้งหมดก่อนเริ่มดำเนินการโปรแกรม AMS ในโรงพยาบาล⁶

เนื้อหาจัดทำขึ้นโดยอิสระและเป็นทรัพย์สินของคณะทำงานการต่อต้านจุลชีพและการกำกับดูแลการใช้ยาต้านจุลชีพให้เหมาะสม (Antimicrobial Resistance & Stewardship Working Group) โดยได้รับการสนับสนุนจากบริษัทไฟเซอร์เฉพาะด้านการเงินเท่านั้น

รูปที่ 1

ขั้นตอนหลักในการดำเนินการองค์ประกอบหลักของโปรแกรม AMS

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานการณ์

หนึ่งในขั้นตอนแรกของการดำเนินการโปรแกรม AMS คือการประเมินว่ามีนโยบาย ทรัพยากร และระบบใดบ้างที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน ซึ่งสามารถสนับสนุนการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างเหมาะสมและกิจกรรม AMS ได้^{6,7} ใช้ **รายการตรวจสอบ AMS** นี้ เพื่อตรวจสอบว่าโรงพยาบาลของคุณอยู่ในระดับใด

ควรประเมินความพร้อมของแหล่งทรัพยากรต่อไปนี้:

- บุคลากรที่มีความสนใจและได้รับการฝึกอบรมอย่างเหมาะสมเพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งของทีม AMS และพัฒนา ดำเนินการ และบริหารโปรแกรม AMS (ดูขั้นตอนที่ 3)^{4,6-8}
- บริการห้องปฏิบัติการจุลชีววิทยาสำหรับการบำบัดที่ใช้ผลการเพาะเชื้อที่เชื่อถือได้ การเฝ้าระวังการดื้อยาต้านจุลชีพ และการจัดทำ **antibiograms** ของโรงพยาบาล^{4,6,8}
- ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนโปรแกรม AMS (เช่น ระบบการบันทึกข้อมูลและการวิเคราะห์ระบบบันทึกข้อมูลทางการแพทย์อิเล็กทรอนิกส์ ระบบการส่งยาของแพทย์คอมพิวเตอร์)^{4,6,7}

การขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานของห้องปฏิบัติการหรือการไม่ได้รับการสนับสนุนไม่ควรเป็นอุปสรรคในการเริ่มต้นโปรแกรม AMS; ความสำเร็จของโปรแกรม AMS **ไม่จำเป็นต้องมีฐานข้อมูลขนาดใหญ่และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ซับซ้อน**^{3,4,6,8}

ควรประเมินสถานการณ์ของโรงพยาบาลในประเด็นต่อไปนี้ด้วย:

- ประเด็นการใช้ยาปฏิชีวนะที่ต้องการการปรับปรุงเป็นอันดับแรก^{4,6-8}
- จุลชีพดื้อยาหลายชนิด (MDR) ที่พบบ่อยที่สุด^{4,6-8}

ตัวอย่างเช่น โรงพยาบาลของคุณมีปัญหาดังต่อไปนี้หรือไม่

- การใช้ยา carbapenem มากเกินไปหรือไม่
- การเปลี่ยนจากการให้ยาทางหลอดเลือดดำเป็นการให้ยารับประทานไม่เหมาะสมหรือไม่
- อัตราการดื้อยาหลายตัวของเชื้อแบคทีเรียแกรมลบสูงหรือไม่

CDC ได้พัฒนา**เครื่องมือประเมิน**ที่รวบรวมแนวปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลสำหรับการสั่งใช้ยาปฏิชีวนะ⁹ ซึ่งสามารถช่วยโรงพยาบาลระบุปัญหาการใช้ยาปฏิชีวนะได้ นอกจากนี้ CDC ยังมีเครื่องมือประเมินอื่น ๆ เกี่ยวกับ

การใช้ยาปฏิชีวนะซึ่งสามารถเข้าถึงได้ผ่านเว็บไซต์ (www.cdc.gov/antibiotic-use/hcp/core-elements/hospital-implementation.html)

นอกจากนี้ องค์การอนามัยโลก (WHO) ยังมีแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินการใช้ยาปฏิชีวนะโดยการคำนวณปริมาณยาเฉลี่ยต่อวัน (DDD) (www.who.int/tools/atc-ddd-toolkit/about-ddd) และการสำรวจความชุกของการใช้ยาปฏิชีวนะในจุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (www.who.int/publications/i/item/WHO-EMP-IAU-2018.01)

เก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะและข้อมูลการดื้อยาต้านจุลชีพให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และหากทำได้ ควรวิเคราะห์แนวโน้มการใช้ยาก่อนเริ่มดำเนินการมาตรการแก้ไข ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้คุณเห็นถึงความจำเป็นของการจัดทำโปรแกรม AMS ตัดสินใจลงทุนทรัพยากรที่มีจำกัดในส่วนที่เหมาะสมที่สุด สร้างกรณีศึกษาเพื่อขอรับงบประมาณเพิ่มเติม (ดูขั้นตอนที่ 2) และประเมินผลกระทบจากมาตรการ AMS (ดูขั้นตอนที่ 8)^{4,8}

ขั้นตอนที่ 2 การขออนุมัติทำกิจกรรม AMS

การได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นทางการ และการจัดสรรงบประมาณสำหรับกิจกรรม AMS จากผู้บริหารโรงพยาบาลถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง⁴ เพื่อบรรลุเป้าหมายนี้ คุณควรจัดเตรียมกรณีศึกษาหรือข้อเสนอที่น่าเชื่อถือ เพื่อนำมาให้ผู้บริหารเห็นว่าการสนับสนุนงบประมาณสำหรับโปรแกรม AMS จะเป็นประโยชน์ต่อโรงพยาบาลในระยะยาว^{4,10}

มีข้อเสนอแนะว่าโปรแกรม AMS สำหรับผู้ป่วยในควรมีทรัพยากรบุคคลที่เทียบเท่ากับการทำงานเต็มเวลา (FTE) ของแพทย์และเภสัชกรรวมกันอย่างน้อย 1 คน สำหรับทุก 100-250 เตียงในโรงพยาบาล โดยสัดส่วนของแพทย์ต่อเภสัชกรที่เหมาะสมคือ 1:3^{11,12}

เป้าหมายในการดำเนินการเพื่อขออนุมัติ:

- จัดสรรเวลาการทำงานและค่าตอบแทนที่เหมาะสมสำหรับผู้ให้บริการ AMS โดยพิจารณาจากขนาดของโรงพยาบาล^{4,13}
- สนับสนุนการอบรมเกี่ยวกับโรคติดเชื้อ และการจัดการ AMS^{4,13}
- ให้บริการด้านจุลชีววิทยาและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เพียงพอสำหรับกิจกรรม AMS^{4,13}

แนวคิดในการพัฒนากรณีศึกษาสำหรับขอการสนับสนุน:

- แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างเหมาะสมที่ส่งผลต่อผู้ป่วย โรงพยาบาล และสังคมโดยรวม^{1,2}
- กล่าวถึงข้อบังคับระดับชาติในการดำเนินโปรแกรม AMS และคำแถลงจากองค์กรที่ผู้บริหารโรงพยาบาลยอมรับ เช่น CDC^{1,2}
- นำเสนอข้อมูลปัญหาการใช้ยาและการดื้อยาปฏิชีวนะในโรงพยาบาลโดยใช้ข้อมูลที่รวบรวมจากการวิเคราะห์สถานการณ์ในโรงพยาบาล หรือข้อมูลจากโรงพยาบาลในพื้นที่/ภูมิภาค หากไม่มีข้อมูลเฉพาะของโรงพยาบาล¹⁴⁻¹⁶

ปัญหาสำคัญในโรงพยาบาลในเอเชีย มักเป็นการใช้ยาในกลุ่ม carbapenem ในปริมาณมาก และมีการดื้อยา carbapenem ของ *Acinetobacter baumannii* และเชื้อกลุ่ม Enterobacteriaceae ในอัตราที่สูง^{4,14-18}

- อธิบายกระบวนการที่ช่วยให้เกิดการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างเหมาะสม (รูปที่ 2)¹⁹
- อธิบายวัตถุประสงค์และประโยชน์ของโปรแกรม AMS^{1,20-22}
- ใช้วรรณกรรมและข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงตัวอย่างโปรแกรม AMS ที่ประสบความสำเร็จในโรงพยาบาลในภูมิภาคเดียวกัน (อาจครอบคลุมตั้งแต่โปรแกรมเฉพาะหน่วยงาน ไปจนถึงโปรแกรมระดับโรงพยาบาล)^{20,21,23-45}

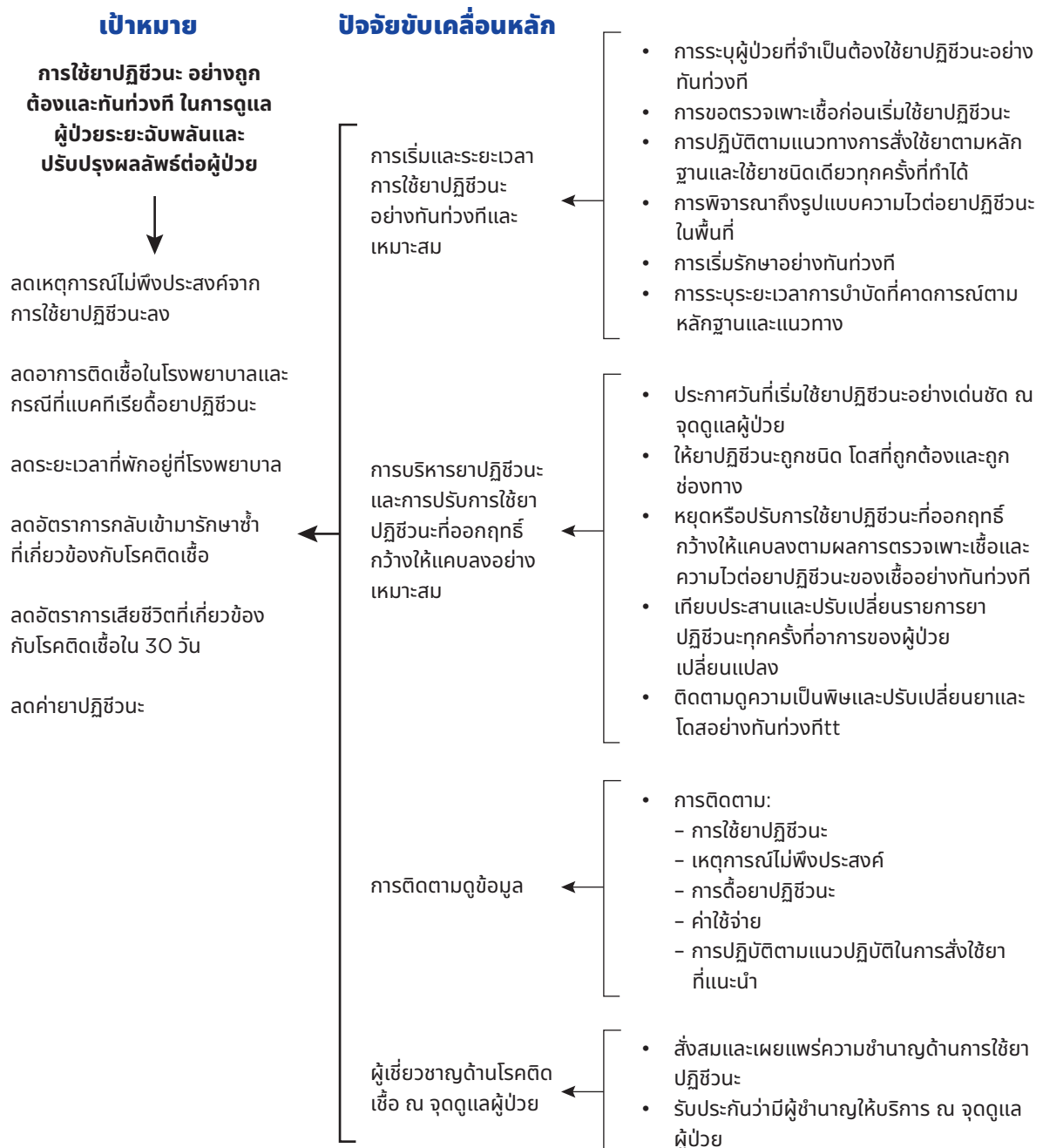
มีหลักฐานที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ด้านการประหยัดต้นทุนของโปรแกรม AMS ในโรงพยาบาล รวมถึงการลดค่าใช้จ่ายด้านยาต้านจุลชีพได้สูงถึงร้อยละ 80 ในโรงพยาบาลในเอเชีย^{20,21}

- แสดงให้เห็นว่าการประหยัดต้นทุนจากโปรแกรม AMS จะชดเชยค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นได้^{7,10,19,46,47}
- เสนอแนวทางการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพที่สุดโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่⁸
- เสนอการทดสอบนำร่องด้วยมาตรการที่ง่ายหรือค่าใช้จ่ายต่ำ (ดูในขั้นตอนที่ 5) โดยเน้นไปที่ยาปฏิชีวนะบางชนิดหรือการติดเชื้อบางประเภทในหนึ่งถึงสองหน่วยงานของโรงพยาบาล พร้อมทั้งวางแผนขยายโปรแกรมหากการดำเนินการประสบความสำเร็จ^{4,8}

ตัวอย่างสไลด์การสร้างกรณีศึกษาสามารถดูได้ในภาคผนวก 3

รูปที่ 2

ตัวอย่างแผนผังขับเคลื่อนโปรแกรม AMS¹⁹

ดัดแปลงเนื้อหาจาก Institute for Healthcare Improvement และ CDC

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างทีม AMS

ใช้งบประมาณและข้อจำกัดด้านบุคลากรของโรงพยาบาล เพื่อสร้างทีม AMS ที่มีความสามารถและมีประสิทธิภาพที่สุด (รูปที่ 3)^{4,7,8,39}

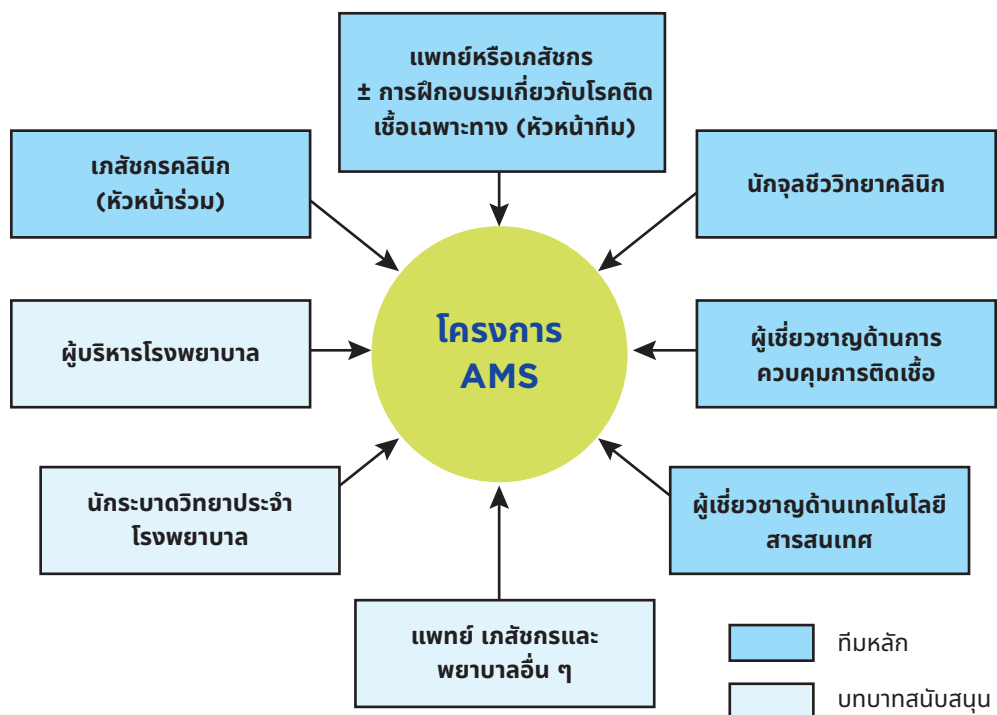
แม้ว่าจะไม่มีโครงสร้างทีม AMS ที่กำหนดอย่างชัดเจน แต่ทีมจะต้องมีผู้นำที่มีความมุ่งมั่นและมีอิทธิพลที่สามารถ นำการเปลี่ยนแปลงไปสู่การปฏิบัติ (ดูคู่มือการเป็นผู้นำและการสื่อสารเป็นผู้นำและการสื่อสารในชุดเครื่องมือ)¹³ โดยปกติแล้วผู้นำทีม AMS ควรเป็น **แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อ** และมีเภสัชกรคลินิกด้านโรคติดเชื้อช่วยในการดำเนินการ^{1,2} หากไม่มีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อ ผู้นำทีมสามารถเป็นแพทย์จากสาขาอื่นหรือเภสัชกรคลินิกได้^{4,8} ผู้เชี่ยวชาญด้านการควบคุมการติดเชื้อก็เป็นตัวเลือกที่เหมาะสมในการเป็นผู้นำทีมเช่นกัน นอกจากนี้ ยังสามารถพิจารณาการขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อภายนอกโรงพยาบาลและฝึกอบรมเพิ่มเติมจากโรงพยาบาลที่มีทรัพยากรมากกว่าได้^{40,45}

การร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างห้องปฏิบัติการจุลชีววิทยา หน่วยควบคุมการติดเชื้อ และหน่วยเทคโนโลยีสารสนเทศ จะมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้โปรแกรม AMS ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁷ ทีม AMS หลักควรประกอบด้วย นักจุลชีววิทยาคลินิก ผู้เชี่ยวชาญด้านการควบคุมการติดเชื้อ และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศหากมีบุคลากรเพียงพอ^{4,8} นอกจากนี้ ควรมีตัวแทนจากฝ่ายบริหารของโรงพยาบาล ผู้ส่งยาแนวหน้าต่าง ๆ และพยาบาลเพื่อส่งเสริมโปรแกรม AMS ให้เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย² โดยทั่วไป สมาชิกทีม AMS และผู้สนับสนุนสามารถสรรหาได้จากกลุ่มผู้ปฏิบัติงานที่มีความสนใจจากโรงพยาบาลของคุณ^{4,7}

เมื่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคนในทีมได้รับการกำหนดอย่างชัดเจน (ตารางที่ 1) ทีมจะเริ่มทำงานในขั้นตอนที่ 4 ถึง 8 ต่อไป

รูปที่ 3

โครงสร้างทีม AMS โรงพยาบาล⁴

ตารางที่ 1

บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกทีมหลัก AMS⁴

สมาชิกในทีม	บทบาท	ความรับผิดชอบ
ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อ (หรือแพทย์จากสาขาอื่นที่มีประสบการณ์ในโรคติดเชื้อหรือเภสัชกรคลินิก)	หัวหน้าทีม	<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาแนวทางการสั่งยาปฏิชีวนะและการรักษาตามกลุ่มอาการ ตรวจสอบการใช้ยาปฏิชีวนะและจำกัดการใช้ยาบางชนิด ทบทวนและรายงานข้อมูลการใช้ยาปฏิชีวนะ พัฒนาและจัดทำเอกสารให้ความรู้และโปรแกรมฝึกอบรมเกี่ยวกับ AMS ให้ความรู้เกี่ยวกับ AMS ในเชิงรุก
เภสัชกรคลินิกด้านโรคติดเชื้อ (หรือ เภสัชกรคลินิกทั่วไป หรือเภสัชกรประจำโรงพยาบาล)	หัวหน้าร่วม	<ul style="list-style-type: none"> ช่วยเหลือหัวหน้าทีม แนะนำขนาดยาปฏิชีวนะที่เหมาะสม แนะนำการเปลี่ยนการให้ยาปฏิชีวนะทางหลอดเลือดดำเป็นรับประทาน พิจารณาเปลี่ยนชนิดของยาปฏิชีวนะที่ออกฤทธิ์กว้างให้แคบลงตามอาการและผลเพาะเชื้อของผู้ป่วย รวบรวมข้อมูลการใช้ยาปฏิชีวนะ ให้ความรู้เกี่ยวกับ AMS ในเชิงรุก
นักจุลชีววิทยาคลินิก (หรือนักเทคนิคทางห้องปฏิบัติการจุลชีววิทยา)	ผู้สนับสนุนด้านการวินิจฉัย	<ul style="list-style-type: none"> เก็บตัวอย่างเพาะเชื้อและการทดสอบที่เหมาะสม ระบุเชื้อก่อโรคและทดสอบความไวต่อยาอย่างถูกต้อง รายงานผลการเพาะเชื้อของผู้ป่วยอย่างทันทั่วถึง พร้อมการแปลผลที่ชัดเจน (รวมถึงการระบุว่าเป็นเชื้อก่อโรคหรือไม่) พัฒนาและจัดทำ antibiogram ติดตามข้อมูลใหม่ ๆ ในด้านการวินิจฉัย ให้ความรู้เกี่ยวกับ AMS ด้านการวินิจฉัยในเชิงรุก
แพทย์ (หรือ พยาบาลด้านการควบคุมการติดเชื้อ)	ผู้สนับสนุนด้านการควบคุมการติดเชื้อ	<ul style="list-style-type: none"> ติดตามและรายงานการระบาดของโรคติดเชื้อในโรงพยาบาลและการดื้อยา ให้ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมโรคติดเชื้อในเชิงรุก
ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	ผู้สนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	<ul style="list-style-type: none"> การพัฒนา ดำเนินการ และบำรุงรักษาระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในโปรแกรม AMS รวมถึง: <ul style="list-style-type: none"> เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล (ใช้ข้อมูลจากระบบบันทึกทางการแพทย์อิเล็กทรอนิกส์และระบบการสั่งยาของแพทย์ผ่านคอมพิวเตอร์หากเป็นไปได้) ตั้งการแจ้งเตือนเพื่อให้ตรวจสอบการสั่งยาปฏิชีวนะ ใช้เครื่องมือที่ช่วยในการตัดสินใจทางคลินิก

ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญจาก AMR&S Working Group

ขั้นตอนที่ 4 การตั้งเป้าหมาย

ตั้งเป้าหมายที่สามารถจัดการได้ตามผลการวิเคราะห์สถานการณ์ (ดูขั้นตอนที่ 1)

วัตถุประสงค์หลักของการจัดการโปรแกรม AMS คือการส่งเสริมการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างเหมาะสม เพื่อเพิ่มโอกาสการรักษาผู้ป่วยให้มีสุขภาพดีขึ้นและลดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาปฏิชีวนะ รวมถึงการดื้อยา¹ ถึงแม้ว่าโปรแกรม AMS คาดว่าจะลดต้นทุนที่เกิดจากการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างไม่เหมาะสม แต่เป้าหมายหลักของโปรแกรมควรจะไม่ใช่การลดการซื้อยาและต้นทุน⁴⁸

เป้าหมายมุ่งเน้นไปที่^{4,7,8}:

- หน่วยงานโรงพยาบาลเฉพาะ (เช่น หน่วยดูแลผู้ป่วยหนัก [ICU])
- กลุ่มอาการโรคติดเชื้อ (เช่น การติดเชื้อผิวหนังและเนื้อเยื่ออ่อน)
- การใช้ยาปฏิชีวนะในกลุ่มเฉพาะและเชื้อที่ดื้อยา (เช่น ยาปฏิชีวนะ carbapenems และ carbapenem-resistant *Acinetobacter baumannii*)
- ยาปฏิชีวนะชนิดฉีดทางหลอดเลือดดำบางกลุ่ม (เช่น การเปลี่ยนจากการให้ยา fluoroquinolones ทางหลอดเลือดดำเป็นชนิดรับประทาน)

เป้าหมายสามารถขยายไปสู่ทั้งโรงพยาบาลหรือการใช้ยาปฏิชีวนะและเชื้อที่ดื้อยาระดับกว้าง (เช่น ยาปฏิชีวนะที่ออกฤทธิ์กว้างทั้งหมดและเชื้อแบคทีเรียแกรมลบที่ดื้อยา)^{4,7,8} การนำโปรแกรม AMS ไปใช้ร่วมกับมาตรการควบคุมการติดเชื้อที่มีประสิทธิภาพจะเพิ่มโอกาสในการบรรลุเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการดื้อยาปฏิชีวนะ^{27,47}

การใช้ยาปฏิชีวนะ carbapenem ลดลงร้อยละ ≥ 10 ต่อเดือน และการติดเชื้อ *Acinetobacter baumannii* ที่ดื้อต่อยาปฏิชีวนะ carbapenem ลดลงร้อยละ ≥ 40 ภายใน 1 ปี เป็นตัวอย่างของเป้าหมายของโปรแกรม AMS ที่ต้องการซึ่งอาจสามารถทำได้ในโรงพยาบาลในเอเชีย^{20,26,27,47}

ขั้นตอนที่ 5 การเลือกมาตรการที่เหมาะสม

โปรแกรม AMS มีมาตรการที่หลากหลายซึ่งสามารถนำมาใช้ทั้งในรูปแบบเดี่ยวหรือแบบผสมผสาน^{1,4,13} โดยควรพิจารณาเลือกมาตรการที่สอดคล้องกับเป้าหมายของโปรแกรม AMS (ดูขั้นตอนที่ 4) ได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรทางการแพทย์ และสามารถดำเนินการได้ภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากรที่มีอยู่ (ดูขั้นตอนที่ 1) มาตรการโปรแกรม AMS ที่ได้รับการแนะนำและมีหลักฐานสนับสนุน แสดงไว้ในตารางที่ 2

หากเป้าหมายของคุณคือการลดการใช้ยาปฏิชีวนะ carbapenem และการติดเชื้อ *Acinetobacter baumannii* ที่ดื้อต่อยาปฏิชีวนะ carbapenem การนำระบบจำกัด/อนุมัติการใช้ยาปฏิชีวนะ carbapenem หรือระบบตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ (audit/feedback) มาใช้ จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้^{23,27,35,36}

แนะนำให้โปรแกรม AMS ทั้งหมดมีพื้นฐานมาจากกลยุทธ์หลัก 2 ประการ ได้แก่ การขออนุมัติก่อนใช้ยา (preauthorization) หรือการตรวจสอบแบบเชิงรุกและให้ข้อเสนอแนะ (prospective audit and feedback) หรือการผสมผสานทั้งสองกลยุทธ์¹ โดยการตรวจสอบแบบเชิงรุกและให้ข้อเสนอแนะอาจเหมาะสมกับวัฒนธรรมการส่งจ่ายยาในเอเชียมากกว่าการขออนุมัติก่อนใช้ยา อย่างไรก็ตามวิธีนี้ต้องใช้แรงงานจำนวนมากและจำเป็นต้องปรับให้เหมาะสมกับทรัพยากรและขั้นตอนการทำงานของโรงพยาบาล^{4,40} ข้อดีและข้อเสียของแต่ละกลยุทธ์แสดงไว้ใน ตารางที่ 3 นอกจากนี้ หากมีความพร้อมควรใช้กลยุทธ์ที่ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสนับสนุนการดำเนินการมาตรการหลักเหล่านี้^{1,4}

โรงพยาบาลสามารถใช้ข้อมูลและความรู้ในพื้นที่เพื่อกำหนดว่ายาปฏิชีวนะชนิดใดควรอยู่ภายใต้การตรวจสอบเชิงรุกและการให้ข้อเสนอแนะ หรือการขออนุมัติก่อนใช้ยา² โดย WHO ได้จัดทำระบบการจำแนกยาปฏิชีวนะ ACCESS, WATCH และ RESERVE (AWARE) (สามารถเข้าถึงได้ที่ www.who.int/publications/i/item/2021-aware-classification) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการระบุยาปฏิชีวนะที่ควรเป็นเป้าหมายสำคัญของกิจกรรม AMS และสามารถปรับให้เหมาะสมกับข้อมูลและบริบทในท้องถิ่นได้

ตารางที่ 2

มาตรการของ AMS ที่มีหลักฐานรองรับ^{1,4,48-50}

มาตรการ	ความคิดเห็นและคำแนะนำ
มาตรการหลัก	ใช้กลยุทธ์อย่างน้อยหนึ่งหรือทั้งสองกลยุทธ์ไว้ในทุกโปรแกรม AMS
การขออนุมัติก่อนใช้ยา	<ul style="list-style-type: none"> ยาปฏิชีวนะบางชนิดต้องได้รับการอนุมัติจากแพทย์หรือเภสัชกรที่เกี่ยวข้องกับ AMS ก่อนที่จะสั่งจ่าย
การตรวจสอบแบบเชิงรุกและให้ข้อเสนอแนะ	<ul style="list-style-type: none"> ใบสั่งยาปฏิชีวนะจะได้รับการตรวจสอบโดยเภสัชกรคลินิกหรือแพทย์ผู้เชี่ยวชาญหลังจากเริ่มการรักษา พร้อมให้คำแนะนำโดยตรงเกี่ยวกับการดำเนินการรักษา ปรับเปลี่ยนเปลี่ยนแปลง หรือหยุดการใช้ยา
มาตรการมาตรฐาน	ใช้กลยุทธ์ใดก็ตามควบคู่ไปกับมาตรการหลัก
แนวทางเฉพาะของโรงพยาบาลสำหรับกลุ่มอาการติดเชื้อ	<ul style="list-style-type: none"> ช่วยสร้างมาตรฐานในการสั่งยาตามรูปแบบการดื้อยาของพื้นที่ หลักฐานทางวิชาการ และปัจจัยทางคลินิก ใช้สำหรับการวินิจฉัย การลดระดับการใช้ยา และการกำหนดระยะเวลาการรักษา
การเปลี่ยนการให้ยาทางหลอดเลือดดำเป็นยารับประทาน	<ul style="list-style-type: none"> เปลี่ยนการให้ยาปฏิชีวนะที่มีการดูดซึมทางปากที่ดีจากการฉีดเป็นการรับประทานโดยเร็วที่สุด เป็นกลยุทธ์ที่เรียบง่ายและสามารถใช้ได้ในหลายสถานพยาบาล ผนวกรวมเข้ากับงานเภสัชกรที่ทำเป็นประจำ
การปรับการใช้ยาปฏิชีวนะที่ออกฤทธิ์กว้างให้แคบลง	<ul style="list-style-type: none"> ลดการใช้ยาปฏิชีวนะจากที่ครอบคลุมกว้างให้แคบลง โดยเปลี่ยนไปใช้ยาที่เหมาะสมที่สุดกับเชื้อโรคที่ตรวจพบโดยเร็วที่สุด การเลือกยาอาจอ้างอิงจากแนวทางของโรงพยาบาลหรือผลตรวจเชื้อเฉพาะของผู้ป่วย ผนวกรวมเข้ากับงานเภสัชกรที่ทำเป็นประจำ
การติดตามและการปรับเปลี่ยนทางเภสัชจลนศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> ผนวกรวมเข้ากับงานเภสัชกรที่ทำเป็นประจำสำหรับยาบางชนิด เช่น aminoglycosides และ vancomycin
การขนาดยาให้เหมาะสม	<ul style="list-style-type: none"> แนะนำขนาดยาที่เหมาะสมตามลักษณะผู้ป่วย เชื้อโรค แหล่งการติดเชื้อ และหลักการเภสัชจลนศาสตร์/เภสัชพลศาสตร์ ผนวกรวมเข้ากับงานเภสัชกรที่ทำเป็นประจำ
มาตรการที่อาจเป็นไปได้	ดำเนินการตามทรัพยากรที่มีอยู่
การตรวจวินิจฉัยอย่างรวดเร็ว	<ul style="list-style-type: none"> ใช้เมื่อมีความพร้อมและคุ้มค่า ควบคู่กับการเพาะเชื้อและการรายงานผลแบบปกติ
การรักษาที่ใช้การตรวจ procalcitonin เป็นแนวทาง	<ul style="list-style-type: none"> ควรพิจารณาให้ความสำคัญในสถานการณ์ต่อไปนี้: <ul style="list-style-type: none"> - เมื่อแพทย์พิจารณาหยุดการรักษาด้วยยาปฏิชีวนะ แต่ต้องการการยืนยันเพิ่มเติม - เมื่อผู้ป่วยมีอาการแยลงและแพทย์ต้องการข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการฟื้นตัวจากการติดเชื้อ
การรายงานความไวเฉพาะยาปฏิชีวนะที่คัดเลือก	<ul style="list-style-type: none"> หากนำมาตรการนี้มาใช้ ต้องมีการตรวจสอบอย่างรอบคอบเพื่อหลีกเลี่ยงความผิดพลาด เช่น การรายงานที่อาจพบยาปฏิชีวนะที่ไม่ไวหรือไม่มีประสิทธิภาพจากห้องปฏิบัติการ
Antibiogram แบบแยกตามกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> การใช้ antibiogram แบบแยกกลุ่ม เพื่อแสดงความแตกต่างในการตอบสนองต่อยาปฏิชีวนะ (เช่น แยกตามหน่วยงาน) และเสริม antibiogram แบบไม่ได้แยกกลุ่ม
ระบบสนับสนุนการตัดสินใจทางคลินิกด้วยคอมพิวเตอร์	<ul style="list-style-type: none"> พิจารณาเฉพาะกรณีที่มีทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เพียงพอและพร้อมใช้งาน

ตารางที่ 3

การเปรียบเทียบระหว่างกลยุทธ์การขออนุมัติก่อนการใช้ยา (Preauthorization) และการตรวจสอบแบบเชิงรุกและให้ข้อเสนอแนะ (Prospective Audit and Feedback) สำหรับโปรแกรม AMS¹

การขออนุมัติก่อนใช้ยา	การตรวจสอบแบบเชิงรุกและให้ข้อเสนอแนะ
ข้อดี	
<ul style="list-style-type: none"> • ลดการเริ่มต้นการใช้ยาปฏิชีวนะที่ไม่จำเป็นหรือไม่เหมาะสม • ปรับการเลือกใช้ยาตามแนวทางของโรงพยาบาล • กระตุ้นการทบทวนข้อมูลทางคลินิกและผลการเพาะเชื้อก่อนเริ่มการรักษา • ควบคุมการใช้ยาปฏิชีวนะโดยตรง • ลดการใช้ยาปฏิชีวนะที่มีต้นทุนสูง 	<ul style="list-style-type: none"> • การมีปฏิสัมพันธ์และการให้คำแนะนำกับผู้สั่งจ่ายยาโดยตรงสามารถทำให้ของโปรแกรม AMS เป็นที่น่าสนใจ และสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างทีม AMS และผู้สั่งจ่ายยา • ข้อเสนอแนะสามารถช่วยปรับปรุงการเลือกยาตามแนวทางโรงพยาบาล รวมถึงการรักษาที่ต่อเนื่อง (เช่น การเปลี่ยนจากการให้ยาฉีดเป็นชนิดรับประทาน การใช้ยาที่ออกฤทธิ์แคบลง และระยะเวลาในการรักษา) • มีข้อมูลคลินิกที่สามารถใช้ในการแนะนำเพิ่มเติม • มีความยืดหยุ่นมากขึ้น • ความถี่ในการตรวจสอบสามารถปรับให้เหมาะสมกับความต้องการทางคลินิกและทรัพยากร (ไม่จำเป็นต้องทำทุกวันหากทรัพยากรจำกัด) • รักษาความเป็นอิสระในการสั่งจ่ายของผู้สั่งจ่ายยา • ให้ประโยชน์ทางการศึกษาแก่ผู้สั่งจ่าย
ข้อเสีย	
<ul style="list-style-type: none"> • มีผลต่อการใช้ยาปฏิชีวนะบางชนิด • มีผลกระทบต่อการใช้ยารักษาเบื้องต้นมากกว่าการใช้ยาที่ต่อเนื่อง (เช่น การใช้ยาที่ออกฤทธิ์แคบลง การเปลี่ยนจากยาฉีดเป็นชนิดรับประทาน ระยะเวลาในการรักษา) • สูญเสียความเป็นอิสระในการสั่งจ่ายของผู้สั่งจ่ายยา • อาจทำให้การรักษาล่าช้า • ต้องดำเนินการแบบกันที่กันใด • อาจทำให้การใช้หันไปเลือกใช้อย่างอื่น และอาจทำให้เชื่อมีลักษณะการดื้อยาที่ต่างออกไป 	<ul style="list-style-type: none"> • การปฏิบัติตามข้อแนะนำขึ้นอยู่กับความสมัครใจ • โดยทั่วไปต้องใช้เวลาและทรัพยากรมาก ซึ่งอาจทำให้ยากต่อการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในสถานพยาบาลที่มีทรัพยากรจำกัด • ความสำเร็จขึ้นอยู่กับวิธีการในการให้คำแนะนำแก่ผู้สั่งจ่ายยา • อาจต้องใช้เวลามากกว่าจะเห็นผลในการลดการใช้ยาปฏิชีวนะที่กำหนดไว้

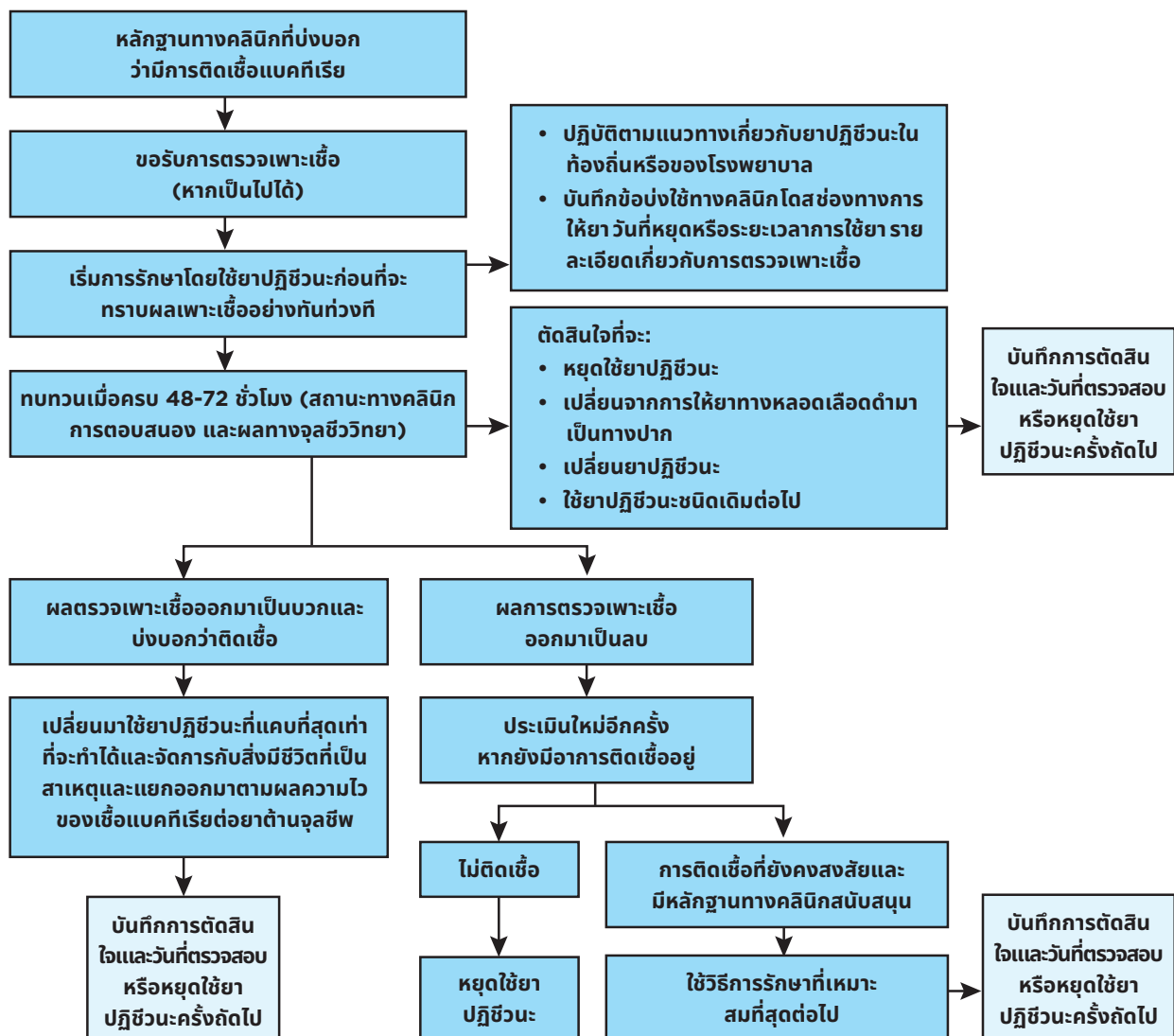
มีหลักการทั่วไปบางอย่างที่ควรปฏิบัติตามเพื่อผสานมาตรการหลักให้เข้ากับการทำงานของโรงพยาบาล (ตามรูปที่ 4):

- หากไม่สามารถใช้การตรวจวินิจฉัยอย่างรวดเร็วได้ ควรตรวจทานใบสั่งยาภายใน 48 ชั่วโมงหลังเริ่มการรักษาเบื้องต้น และตรวจทานอีกครั้งเมื่อได้ผลการเพาะเชื้อจากเลือด (≥ 72 ชั่วโมง)^{42,51-53}
- หากไม่สามารถอนุมัติยาที่ถูกจำกัดการใช้ได้ทุกวัน สามารถจ่ายยาโดสแรกในขณะที่รอการอนุมัติเพื่อไม่ให้เกิดการรักษาล่าช้า^{25,52}

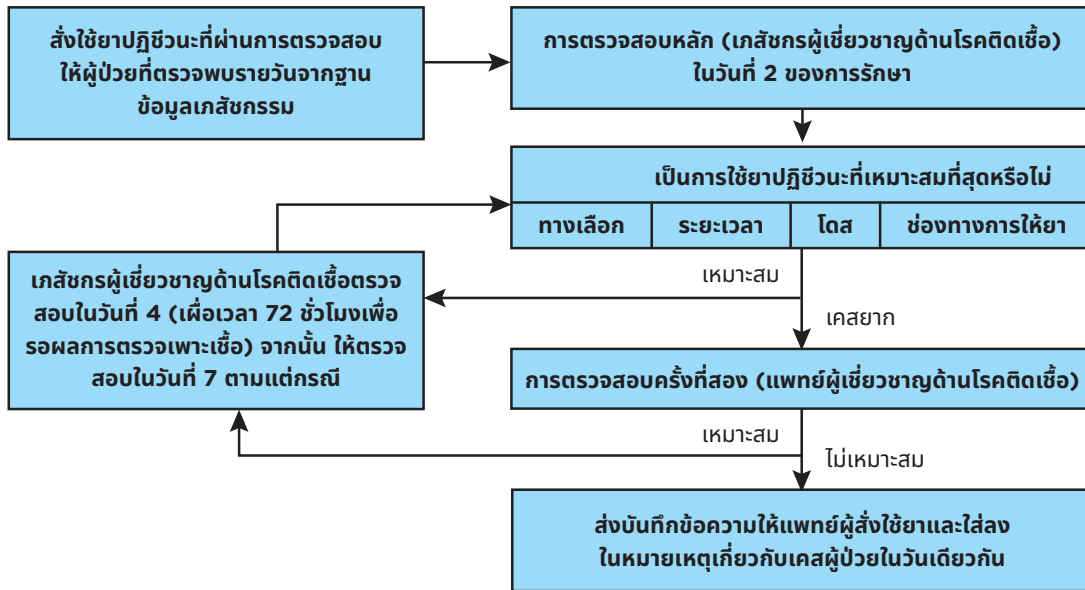
รูปที่ 4

แผนภาพของ (ก) กระบวนการทำงานทั่วไปรวมถึงการขออนุมัติยาปฏิชีวนะหรือการประเมิน AMS^{51,52} (ข) ระบบการตรวจสอบล่วงหน้าและการให้ข้อมูลตอบกลับทันทีที่นำมาใช้ที่โรงพยาบาล Singapore General^{40,53} และ (ค) ระบบการอนุมัติผ่านคอมพิวเตอร์ที่นำมาใช้ที่โรงพยาบาล Chang Gung Memorial ประเทศไต้หวัน^{25,42}

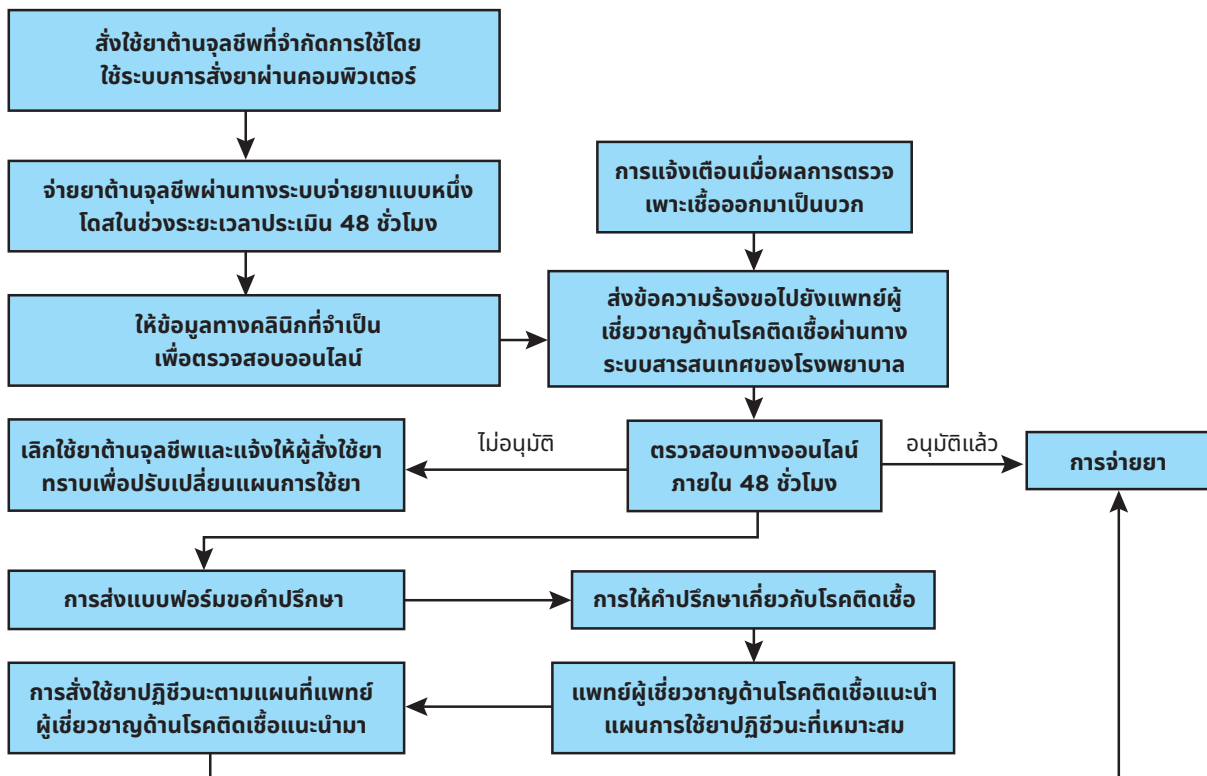
(a)

(b)

(c)

นอกจากนี้ ยังมี 3 มาตรการที่สามารถนำไปใช้ร่วมกับ มาตรการหลักได้ง่าย ได้แก่^{1,4}:

- **แนวทาง**การใช้ยาปฏิชีวนะที่ปรับให้เหมาะสมกับ **antibiogram** ของโรงพยาบาล
- การปรับการใช้ยาปฏิชีวนะที่ออกฤทธิ์กว้างให้แคบลง
- การเปลี่ยนการให้ยาทางหลอดเลือดดำเป็นยารับประทาน

การเปลี่ยนยาจากฉีดเป็นรับประทานและการปรับการใช้ยาปฏิชีวนะที่ออกฤทธิ์กว้างให้แคบลง รวมถึงการติดตามเภสัชจลนศาสตร์และการปรับขนาดยาให้เหมาะสม สามารถผนวก รวมเข้ากับงานประจำของเภสัชกรได้ (**คู่มือเกี่ยวกับ AMS สำหรับเภสัชกร** ในชุดเครื่องมือนี้)^{1,4}

ขั้นตอนที่ 6 การเลือกดัชนีชี้วัดผลการดำเนินงาน

ก่อนเริ่มดำเนินโปรแกรม ควรกำหนดตัวชี้วัด (KPIs) เพื่อ ประเมินประสิทธิผลของโปรแกรม AMS ตามเป้าหมายและ มาตรการที่เลือกใช้ (ดูตารางที่ 4) ซึ่งตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicators) อาจรวมถึงการบริโภคยาปฏิชีวนะ (วัดเป็น Defined Daily Dose [DDD] หรือ Days of Therapy [DOT]) และการประเมินการใช้ยาปฏิชีวนะที่เหมาะสม เพื่อยืนยันว่าโปรแกรมดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรพิจารณาตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Outcome Indicators) เช่น ระยะเวลาการนอนโรงพยาบาล (ด้าน คลินิก) แนวโน้มการติดเชื้อด้านจุลชีพ (ด้านจุลชีววิทยา) และ ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาปฏิชีวนะ (ด้านการเงิน)^{1,4,13}

คู่มือเกี่ยวกับดัชนีชี้วัดผลการดำเนินงาน KPIs ในชุด เครื่องมือนี้สำหรับคำแนะนำโดยละเอียดเกี่ยวกับการเลือก คำนวณ และติดตามตัวชี้วัดดังกล่าว

ตารางที่ 4

ดัชนีชี้วัดผลการดำเนินงานที่อาจใช้ในโปรแกรม AMS^{1,4}

ตัวชี้วัดกระบวนการ	ตัวชี้วัดผลลัพธ์
<p>ปริมาณการใช้ยาปฏิชีวนะ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ปริมาณยาปฏิชีวนะที่ใช้ในหนึ่งวัน • จำนวนวันที่ผู้ป่วยได้รับการรักษาด้วยยาปฏิชีวนะ • ระยะเวลาการใช้ยา <p>คุณภาพการใช้ยาปฏิชีวนะ</p> <ul style="list-style-type: none"> • อัตราการสั่งใช้ยาปฏิชีวนะที่เหมาะสมตามแนวทางของโรงพยาบาล • อัตราการยอมรับมาตรการที่เสนอ • สัดส่วนของผู้ป่วยที่ได้รับการปรับเปลี่ยนยาตามผลเพาะเชื้อ • สัดส่วนของผู้ป่วยที่ได้รับการเปลี่ยนยาจากฉีดเป็นรับประทาน • ระยะเวลาที่ใช้ในการเปลี่ยนยาจากฉีดเป็นรับประทาน 	<p>ด้านจุลชีววิทยา</p> <ul style="list-style-type: none"> • อัตราการติดเชื้อและการมีเชื้อดื้อยาหลายขนาน • อัตราการติดเชื้อ <i>C. difficile</i> <p>ด้านคลินิก</p> <ul style="list-style-type: none"> • ระยะเวลาในการนอนโรงพยาบาล • อัตราการเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อ • อัตราการกลับเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลและการติดเชื้อซ้ำ <p>ด้านการเงิน</p> <ul style="list-style-type: none"> • ค่าใช้จ่ายยาปฏิชีวนะต่อผู้ป่วยต่อวัน • ค่าใช้จ่ายยาปฏิชีวนะต่อผู้ป่วยต่อการเข้ารับรักษา

ขั้นตอนที่ 7 การดำเนินการ ให้ความรู้ และฝึกอบรม

การวางแผนการนำมาตรการต่าง ๆ มาใช้ควรทำอย่างรวดเร็ว ะมัดระวัง โดยควรหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หรือมากเกินไปในครั้งเดียว ควรเริ่มต้นจากการนำมาตรการไปใช้ในหน่วยหรือแผนกทีละน้อย⁴

การจำกัดการใช้ยาในกลุ่ม carbapenem หรือโปรแกรมการประเมินการใช้ยาสำหรับหอผู้ป่วยวิกฤต เพื่อควบคุมการใช้ยาในกลุ่ม carbapenem ที่มากเกินไปและการแพร่ระบาดของการติดเชื้อแบคทีเรียแกรมลบที่ผลิตเอนไซม์ ESBL อาจเป็นแนวทางเริ่มต้นที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากกว่าการจำกัดยาทั่วไปในรายชื่อยาหรือการประเมินการใช้ยาล่วงหน้า^{4,36}

ให้ความมั่นใจว่าแนวทางการรักษาและ antibiogram ของโรงพยาบาลสามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น **เครือข่ายภายในโรงพยาบาล (Intranet) คู่มือฉบับย่อ ป้ายโปสเตอร์ในหอผู้ป่วย** และการสรุปข้อมูลแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่จุดทำงานต่าง ๆ

ให้มั่นใจว่าแพทย์ผู้สั่งจ่ายยาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและขั้นตอนใหม่ ๆ และได้รับการเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับกิจกรรม AMS ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ป้ายโปสเตอร์ ใบบลิว จดหมายข่าว การบรรยาย การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ และเครือข่ายภายในโรงพยาบาล^{8,13} ทั้งนี้**การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับ AMS** สำหรับแพทย์ผู้สั่งจ่ายยาสามารถดูได้จากชุดเครื่องมือนี้

กิจกรรมการศึกษาไม่ควรเป็นวิธีเดียวในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่ควรใช้กลยุทธ์การศึกษาต่อเนื่องเพื่อสนับสนุนกิจกรรมอื่น ๆ ของ AMS⁴ การศึกษาเกี่ยวกับ AMS และรายละเอียดของโปรแกรม AMS ของโรงพยาบาลควรเป็นส่วนหนึ่งของการปฐมนิเทศพนักงานใหม่ และมีการอัปเดตข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ (ทุกไตรมาสหรือทุกปี) เพื่อให้พนักงานได้รับทราบข้อมูลล่าสุดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของโปรแกรม^{4,8,13}

ใช้แหล่งข้อมูลการศึกษาทางออนไลน์และหลักสูตรต่าง ๆ:

- องค์การอนามัยโลก (WHO) มีหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับกิจกรรม AMS (<https://openwho.org/courses/policy-guidance-on-AMS>) และความสามารถหลัก (<https://openwho.org/courses/AMR-competency>) รวมถึงชุดเครื่องมือปฏิบัติสำหรับโปรแกรม AMS ในสถานพยาบาลในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง (<https://openwho.org/courses/practical-toolkit-for-AMS>)
- เว็บไซต์ของศูนย์ควบคุมและป้องกันโรค (CDC) เกี่ยวกับการสั่งจ่ายยาปฏิชีวนะและการใช้ยา (www.cdc.gov/antibiotic-use/index.html) เว็บไซต์ของสมาคมผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อในโรงพยาบาล (SHEA) (shea-online.org/antimicrobial-stewardship) และเว็บไซต์ของศูนย์วิจัยโรคติดเชื้อและนโยบาย (CIDRAP) (www.cidrap.umn.edu/asp)
- หลักสูตรออนไลน์ฟรีเกี่ยวกับ AMS สามารถเข้าถึงได้ที่ www.futurelearn.com/courses/antimicrobial-stewardship
- Making-a-Difference in Infectious Diseases (MAD-ID) เป็นองค์กรในสหรัฐอเมริกาที่มีโปรแกรมการฝึกอบรม AMS ออนไลน์ โดยมีส่วนลดสำหรับผู้เข้าร่วมจากประเทศกำลังพัฒนา (เยี่ยมชม www.mad-id.org/training-programs สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม)

โปรแกรมการศึกษาที่ผสมผสานกับมาตรการหลักเป็นตัวอย่างของโปรแกรม AMS ที่สามารถนำไปใช้ได้มีประสิทธิภาพในโรงพยาบาลหลายแห่งในเอเชีย^{4,24,26}

ขั้นตอนที่ 8 การติดตามและรายงานความคืบหน้า

หลังจากดำเนินมาตรการที่เลือกแล้ว ควรเริ่มต้นการติดตามกระบวนการและผลลัพธ์ของโปรแกรม AMS เพื่อประเมินผลกระทบจากการดำเนินการและค้นหาจุดที่สามารถปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพได้² แทนที่จะใช้การเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมาก ควรพิจารณาการทำการสำรวจในช่วงเวลาหนึ่ง (point prevalence survey) ที่ใช้ทรัพยากรน้อยกว่า เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะและการต่อต้านจุลชีพในสถานพยาบาลที่มีทรัพยากรจำกัด⁴

ควรมีการประชุมที่สม่ำเสมอ เพื่อทบทวนกิจกรรมและข้อมูลของโปรแกรม AMS และปรับปรุงโปรแกรมตามที่จำเป็น โดยใช้หลัก Plan-Do-Check-Act (PDCA)⁴ ควรกำหนดให้ทีม AMS พบกันอย่างน้อยเดือนละครั้งเพื่อ

ทบทวนตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน (KPIs) และให้ข้อเสนอแนะกับแผนกที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความเหมาะสมของการสั่งจ่ายยาปฏิชีวนะ อัตราการยอมรับมาตรการ และประเด็นที่ต้องปรับปรุง โดยควรดำเนินการอย่างน้อยทุกไตรมาส

ควรจัดทำ**รายงานความคืบหน้าประจำปี** เพื่อส่งให้กับผู้บริหารโรงพยาบาลและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ความสำเร็จเพื่อขอทรัพยากรเพิ่มเติมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และแสดงความสำคัญของโปรแกรม AMS หรือหากไม่สามารถประสบความสำเร็จ ควรอธิบายสาเหตุ และขอความช่วยเหลือในการหาทางแก้ไขและเอาชนะอุปสรรค⁸

คำแนะนำทั่วไป

ไม่มีแนวทางเดียวที่สามารถใช้ได้กับทุกกรณีในการดำเนินการโปรแกรม AMS แต่ควรมีหลักการทั่วไปที่สามารถนำมาปฏิบัติได้^{2,8}

สิ่งที่ควรทำ

- ออกแบบโปรแกรมให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมการส่งจ่ายยาของโรงพยาบาล ความต้องการทางคลินิก และทรัพยากรที่มี
- เริ่มต้นในขนาดเล็กและตั้งเป้าหมายที่จะเพิ่มขีดความสามารถอย่างต่อเนื่อง
- ดำเนินการโปรแกรม AMS ควบคู่ไปกับมาตรการการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อที่มีประสิทธิภาพ
- ดำเนินการโปรแกรม AMS ที่รวมการขออนุมัติก่อนการใช้ยาและ/หรือการตรวจสอบการใช้ยาปฏิชีวนะ
- ติดตามการใช้ยาอย่างน้อยหนึ่งชนิดที่คาดว่าจะอาจถูกใช้ไม่เหมาะสมในโรงพยาบาล
- ให้ข้อเสนอแนะเป็นประจำแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนต่อเนื่องและขยายขอบเขตของโปรแกรม

สิ่งที่ไม่ควรทำ

- เริ่มดำเนินการแม้ว่ายังไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงพยาบาล
- พยายามดำเนินการมาตรการให้ได้ แม้ในขณะที่ยังมีทรัพยากรไม่เพียงพอในการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ
- พยายามจัดการกับทุกปัญหาพร้อมกันทั้งหมด

การดำเนินการโปรแกรม AMS ให้ประสบความสำเร็จจะขึ้นอยู่กับความเป็นผู้นำที่แข็งแกร่งและการทำงานร่วมกันของทีมสหสาขาวิชาชีพในการวางแผนและการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

1. Barlam TF, et al. Implementing an antibiotic stewardship program: Guidelines by the Infectious Diseases Society of America and the Society for Healthcare Epidemiology of America. *Clin Infect Dis* 2016;62:e51-e77.
2. Centers for Disease Control and Prevention. Core elements of hospital antibiotic stewardship programs, Atlanta, GA: US Department of Health and Human Services, CDC; 2019. Available at: <https://www.cdc.gov/antibiotic-use/healthcare/pdfs/hospital-core-elements-H.pdf>. Accessed July 2022.
3. Pew Charitable Trusts. A path to better antibiotic stewardship in inpatient settings: 10 case studies map how to improve antibiotic use in acute and long-term care facilities. April 2016. Available at: www.pewtrusts.org/~media/assets/2016/04/apathbetterantibioticstewardshipininpatientsettings.pdf. Accessed July 2022.
4. Apisarnthanarak A, et al. Antimicrobial stewardship for acute-care hospitals: An Asian perspective. *Infect Control Hosp Epidemiol* 2018;39:1237-1245.
5. Hwang S, Kwon KT. Core Elements for successful implementation of antimicrobial stewardship programs. *Infect Chemother* 2021;53:421-435.
6. Mendelson M, et al. How to start an antimicrobial stewardship programme in a hospital. *Clin Microbiol Infect* 2020;26:447-453.
7. Doron S, Davidson LE. Antimicrobial stewardship. *Mayo Clin Proc* 2011;86:1113-1123.
8. Patel D, MacDougall C. How to make antimicrobial stewardship work: Practical considerations for hospitals of all sizes. *Hosp Pharm* 2010;45(11 Suppl 1):S10-S18.
9. Centers for Disease Control and Prevention. Strategies to assess antibiotic use to drive improvements in hospitals. Available at: www.cdc.gov/antibiotic-use/healthcare/pdfs/strategies-to-assess-antibiotic-use-in-hospitals-508.pdf. Accessed July 2022.
10. Spellberg B, et al. How to pitch an antibiotic stewardship program to the hospital C-suite. *Open Forum Infect Dis* 2016;3:ofw210.
11. Greene MH, et al. Antimicrobial stewardship staffing: How much is enough? *Infect Control Hosp Epidemiol* 2020;41:102-112.
12. Park SY, et al. Human resources required for antimicrobial stewardship activities for hospitalized patients in Korea. *Infect Control Hosp Epidemiol* 2020;41:1429-1435.
13. National Quality Forum. National quality partners playbook: Antibiotic stewardship in acute care. May 2016. Available at: www.qualityforum.org/Publications/2016/05/Antibiotic_Stewardship_in_Acute_Care_Playbook.aspx. Accessed July 2022.

14. Hsu LY, et al. Carbapenem-resistant *Acinetobacter baumannii* and Enterobacteriaceae in South and Southeast Asia. *Clin Microbiol Rev* 2017;30:1-22.
15. Lai CC, et al. High burden of antimicrobial drug resistance in Asia. *J Glob Antimicrob Resist* 2014;2:141-147.
16. Suwantarant N, Carroll KC. Epidemiology and molecular characterization of multidrug-resistant Gram-negative bacteria in Southeast Asia. *Antimicrob Resist Infect Control* 2016;5:15.
17. Antimicrobial Resistance Collaborators. Global burden of bacterial antimicrobial resistance in 2019: A systematic analysis. *Lancet* 2022;399:629-655.
18. Akeda Y. Current situation of carbapenem-resistant Enterobacteriaceae and *Acinetobacter* in Japan and Southeast Asia. *Microbiol Immunol* 2021;65:229-237.
19. Centers for Disease Control and Prevention and Institute for Healthcare Improvement. Antibiotic stewardship driver diagram. Available at: <https://stacks.cdc.gov/view/cdc/153903>. Accessed July 2022.
20. Honda H, et al. Antibiotic stewardship in inpatient settings in Asia Pacific region: A systematic review and meta-analysis. *Clin Infect Dis* 2017;64 (Suppl 2):S119-126.
21. Lee CF, et al. Impact of antibiotic stewardship programmes in Asia: A systematic review and meta-analysis. *J Antimicrob Chemother* 2018;73:844-851.
22. Nathwani D, et al. Value of hospital antimicrobial stewardship programs [ASPs]: A systematic review. *Antimicrob Resist Infect Control* 2019;8:35.
23. Akazawa T, et al. Eight-year experience of antimicrobial stewardship program and the trend of carbapenem use at a tertiary acute-care hospital in Japan - The impact of postprescription review and feedback. *Open Forum Infect Dis* 2019;6:ofz389.
24. Apisarnthanarak A, et al. Effectiveness of education and an antibiotic-control program in a tertiary care hospital in Thailand. *Clin Infect Dis* 2006;42:768-775.
25. Chan YY, et al. Implementation and outcomes of a hospital-wide computerised antimicrobial stewardship programme in a large medical centre in Taiwan. *Int J Antimicrob Agents* 2011;38:486-492.
26. Chang YY, et al. Implementation and outcomes of an antimicrobial stewardship program: Effectiveness of education. *J Chin Med Assoc* 2017; 80:353-359.
27. Cheon S, et al. Controlling endemic multidrug-resistant *Acinetobacter baumannii* in intensive care units using antimicrobial stewardship and infection control. *Korean J Intern Med* 2016;31:367-374.

28. Chen IL, et al. Effects of implementation of an online comprehensive antimicrobial-stewardship program in ICUs: A longitudinal study. *J Microbiol Immunol Infect* 2018;51:55-63.
29. de Guzman Betito G, et al. Implementation of a multidisciplinary antimicrobial stewardship programme in a Philippine tertiary care hospital: An evaluation by repeated point prevalence surveys. *J Glob Antimicrob Resist* 2021;26:157-165.
30. Garg R, et al. Impact of an anti-microbial stewardship program on targeted antimicrobial therapy in a tertiary care health care institute in central India. *Cureus* 2021;13:e18517.
31. Huang L-J, et al. The impact of antimicrobial stewardship program designed to shorten antibiotics use on the incidence of resistant bacterial infections and mortality. *Sci Rep* 2022;12:913.
32. Hwang H, Kim B. Impact of an infectious diseases specialist-led antimicrobial stewardship programmes on antibiotic use and antimicrobial resistance in a large Korean hospital. *Sci Rep* 2018;8:14757.
33. Itoh H, et al. Effects of infectious disease consultation and antimicrobial stewardship program at a Japanese cancer center: An interrupted time-series analysis. *PLoS One* 2022;17:e0263095.
34. Kitano T, et al. A simple and feasible antimicrobial stewardship program in a neonatal intensive care unit of a Japanese community hospital. *J Infect Chemother* 2019;25:860-865.
35. Komatsu T, et al. Evaluation of a carbapenem antimicrobial stewardship program and clinical outcomes in a Japanese hospital. *J Infect Chemoher* 2022;28:884-889.
36. Lew KY, et al. Safety and clinical outcomes of carbapenem de-escalation as part of an antimicrobial stewardship programme in an ESBL-endemic setting. *J Antimicrob Chemother* 2015;70:1219-1225.
37. Park SM, et al. Impact of intervention by an antimicrobial stewardship team on conversion from intravenous to oral fluoroquinolones. *Infect Chemother* 2017;49:31-37.
38. Rupali P, et al. Impact of an antimicrobial stewardship intervention in India: Evaluation of post-prescription review and feedback as a method of promoting optimal antimicrobial use in the intensive care units of a tertiary-care hospital. *Infect Control Hosp Epidemiol* 2019;40:512-519
39. Sing DYF, et al. Antimicrobial stewardship program in a Malaysian district hospital: First year experience. *Pak J Med Sci* 2016;32:999-1004.
40. Teo J, et al. The effect of a whole-system approach in an antimicrobial stewardship programme at the Singapore General Hospital. *Eur J Clin Microbiol Infect Dis* 2012;31:947-955.
41. Uda A, et al. Effect of antimicrobial stewardship on oral quinolone use and resistance patterns over 8 years (2013-2020). *Antibiotics (Basel)* 2021;10:1426.
42. Wang HY, et al. Blood culture-guided de-escalation of empirical antimicrobial regimen for critical patients in an online antimicrobial stewardship programme. *Int J Antimicrob Agents* 2014;44:520-527.

43. Wang H, et al. Impact of antimicrobial stewardship managed by clinical pharmacists on antibiotic use and drug resistance in a Chinese hospital, 2010-2016: A retrospective observational study. *BMJ Open* 2019;9:e026072.
44. Wu CT, et al. Decreased antimicrobial resistance and defined daily doses after implementation of a clinical culture-guided antimicrobial stewardship program in a local hospital. *J Microbiol Immunol Infect* 2017;50:846-856.
45. Xu J, et al. The impact of a multifaceted pharmacist-led antimicrobial stewardship program on antibiotic use: Evidence from a quasi-experimental study in the department of vascular and interventional radiology in a Chinese tertiary hospital. *Front Pharmacol* 2022;13:832078.
46. Liew YX, et al. Cost effectiveness of an antimicrobial stewardship programme. *Int J Antimicrob Agents* 2015;46:594-595.
47. Baur D, et al. Effect of antibiotic stewardship on the incidence of infection and colonisation with antibiotic-resistant bacteria and *Clostridium difficile* infection: A systematic review and meta-analysis. *Lancet Infect Dis* 2017;17:990-1001.
48. Dellit HT, et al. Infectious Diseases Society of America and the Society for Healthcare Epidemiology of America guidelines for developing an institutional program to enhance antimicrobial stewardship. *Clin Infect Dis* 2007;44:159-177.
49. Apisarnthanarak A, et al. Utility and applicability of rapid diagnostic testing in antimicrobial stewardship in the Asia-Pacific region: A Delphi consensus. *Clin Infect Dis* 2022;74:2067-2076.
50. Lee C-C, et al. Procalcitonin (PCT)-guided antibiotic stewardship in Asia-Pacific countries: Adaptation based on expert consensus meeting. *Clin Chem Lab* 2020;58:1983-1991.
51. Public Health England. Start smart – then focus: Antimicrobial stewardship toolkit for English hospitals. Available at: www.gov.uk/government/publications/antimicrobial-stewardship-start-smart-then-focus. Accessed December 2017.
52. Republic of the Philippines Department of Health. Antimicrobial stewardship program in hospitals. Available at: <https://pharma.doh.gov.ph/doh-program-on-combating-antimicrobial-resistance/>. Accessed July 2022.
53. Liew YX, et al. Prospective audit and feedback in antimicrobial stewardship: Is there value in early reviewing within 48 h of antibiotic prescription? *Int J Antimicrob Agents* 2015;45:168-173.
54. Loo LW, et al. Discontinuation of antibiotic therapy within 24 hours of treatment initiation for patients with no clinical evidence of bacterial infection: A 5-year safety and outcome study from Singapore General Hospital antimicrobial stewardship program. *Int J Antimicrob Agents* 2019;53:606-611.

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1: แหล่งข้อมูลออนไลน์

ตารางรวบรวมลิงก์แหล่งข้อมูลออนไลน์ที่มีประโยชน์ เพื่อช่วยในการดำเนินโปรแกรม AMS ในโรงพยาบาล

ภูมิภาค	องค์กร	แหล่งข้อมูล
ระดับโลกองค์	องค์การอนามัยโลก	ชุดเครื่องมือโปรแกรม AMS สำหรับประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง (https://apps.who.int/iris/handle/10665/329404) และคู่มือการปฏิบัติ AMS (https://apps.who.int/iris/handle/10665/340709)
เอเชีย-แปซิฟิก	ACSQHC	แนวทางโปรแกรม AMS สำหรับโรงพยาบาล (www.safetyandquality.gov.au/our-work/antimicrobial-stewardship/antimicrobial-stewardship-australian-health-care-ams-book)
	KSAT, KSID, KSHSP	แนวทางการดำเนินการโปรแกรม AMS (https://www.icjournal.org/DOIx.php?id=10.3947/ic.2021.0098)
	MOH Malaysia	แนวทางโปรแกรม AMS สำหรับโรงพยาบาล (www.pharmacy.gov.my/v2/en/documents/protocol-antimicrobial-stewardship-program-healthcare-facilities.html)
	DOH Philippines	แนวทางโปรแกรม AMS สำหรับโรงพยาบาล (https://pharma.doh.gov.ph/doh-program-on-combating-antimicrobial-resistance/)
ยุโรป	PHE	ชุดเครื่องมือโปรแกรม AMS สำหรับโรงพยาบาล: Start-smart-then-focus (www.gov.uk/government/publications/antimicrobial-stewardship-start-smart-then-focus)
	NICE	คำแนะนำเกี่ยวกับ AMS (www.nice.org.uk/guidance/ng15)
	Biomerieux	คู่มือโปรแกรม AMS สำหรับโรงพยาบาล (https://customer.theraconseil.com/bioMerieux/medical_affairs/5_Antimicrobial_Stewardship/#p=1)

ACSQHC, Australian Commission on Safety and Quality in Health Care IDSA; DOH, Department of Health; KSAT, Korean Society for Antimicrobial Therapy; KSID, Korean Society of Infectious Diseases; KSHSP, Korean Society of Health-System Pharmacists; MOH, Ministry of Health; NICE, National Institute for Health and Care Excellence; PHE, Public Health England; WHO, องค์การอนามัยโลก

ภูมิภาค	องค์กร	แหล่งข้อมูล
อเมริกาเหนือ	CDC	แนวทางการสั่งจ่ายยาและการใช้ยาปฏิชีวนะของ CDC (https://www.cdc.gov/antibiotic-use/index.html)
		องค์ประกอบหลักของโปรแกรม AMS ในโรงพยาบาล (https://www.cdc.gov/antibiotic-use/hcp/core-elements/index.html)
		องค์ประกอบหลักของ AMS ในโรงพยาบาลขนาดเล็กและโรงพยาบาลที่มีการเข้าถึงบริการได้ยาก (https://www.cdc.gov/antibiotic-use/hcp/core-elements/small-and-critical-access-hospitals.html)
	CIDRAP	เว็บไซต์แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับ AMS (www.cidrap.umn.edu/asp)
	IDSA/SHEA	แนวทางการดำเนินการโปรแกรม AMS ในโรงพยาบาลที่อิงจากหลักฐาน (www.idsociety.org/clinical-practice/antimicrobial-stewardship2/antimicrobial-stewardship/)
	JCI	ชุดเครื่องมือโปรแกรม AMS สำหรับโรงพยาบาล (https://www.jointcommission.org/resources/patient-safety-topics/infection-prevention-and-control/antibiotic-stewardship/)
	GNYHA	ชุดเครื่องมือโปรแกรม AMS สำหรับโรงพยาบาล (www.uhfnyc.org/assets/1042)
	PHO	เว็บไซต์ AMS (www.publichealthontario.ca/en/health-topics/antimicrobial-stewardship)
	SHEA	เว็บไซต์ AMS (https://shea-online.org/antimicrobial-stewardship/)
	SHS + UHN	เว็บไซต์ AMS (www.antimicrobialstewardship.com)

Infectious Diseases Society of America; CDC, Centers for Disease Control; CIDRAP, Center for Infectious Disease Research and Policy; GNYHA, Greater New York Hospital Association; JCI, Joint Commission International; PHO, Public Health Ontario; SHEA, Society for Healthcare Epidemiology of America; SHS + UHN, Sinai-Health System + University Health Network

ภาคผนวกที่ 2: ตัวอย่างกรณีของ โปรแกรม AMS ในโรงพยาบาลในเอเชีย

Nara Prefecture General Medical Center ประเทศญี่ปุ่น³⁴

สถานที่

- NICU จำนวน 15 เตียงในโรงพยาบาลชุมชนที่ไม่มีผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อในเด็ก

ทีม AMS

- กุมารแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการรกแรกเกิด

มาตรการ

- แนวทางการรักษาด้วยยาต้านจุลชีพ*
- ผลการเพาะเชื้อในกระแสเลือดจะถูกรายงานกลับมาเวลา 9:00 น. ในวันหยุดสุดสัปดาห์หรือวันหยุดราชการตามคำขอ
- ไม่แนะนำให้ส่งยาต้านจุลชีพล่วงหน้าสำหรับวันถัดไป

ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพของโปรแกรม

- การใช้ยาปฏิชีวนะ (DOT ต่อ 1,000 วันของผู้ป่วย)
- อัตราการปฏิบัติตามแนวทาง
- อัตราการดื้อยา methicillin ของ *Staphylococcus aureus*
- ระยะเวลาในการนอนโรงพยาบาล
- ภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดที่ตรวจพบเชื้อและไม่พบเชื้อ

*หากการรกแรกเกิดมีอาการที่บ่งชี้ถึงการติดเชื้อในกระแสเลือด (SEPSIS SCORE ≥ 2) หรือมารดามีอาการ CHORIOAMNIONITIS ควรทำการเพาะเชื้อในกระแสเลือดและให้ยาปฏิชีวนะแก่ทารกทันที; หากผลการเพาะเชื้อในกระแสเลือดของการรกเป็นบวก ควรให้ยาปฏิชีวนะที่เหมาะสมตามระยะเวลาที่กำหนด; หากการรกมีอาการดีขึ้นภายใน 24 ชั่วโมง, SEPSIS SCORE < 2 และผลการเพาะเชื้อในกระแสเลือดเป็นลบภายใน 48 ชั่วโมง โดยไม่มีอาการที่สงสัยการติดเชื้อในกระแสเลือด ควรหยุดใช้ยาปฏิชีวนะภายใน 48 ชั่วโมง; ในกรณีที่มีข้อถกเถียงเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ ควรปรึกษากับกุมารแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการรกแรกเกิดทุกคนอีกทีหนึ่ง

Hospital Enche' Besar Hajjah Khalsom ประเทศมาเลเซีย³⁹

สถานที่

- โรงพยาบาลชุมชนขนาด 268 เตียง

ทีม AMS

- แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ (ไม่มีแพทย์เฉพาะทางด้านโรคติดเชื้อในโรงพยาบาลแห่งนี้ แต่มีแพทย์เฉพาะทางจากโรงพยาบาลตติยภูมิเป็นที่ปรึกษาเมื่อจำเป็น)
- แพทย์ประจำบ้าน
- เภสัชกร
- นักจุลชีววิทยาคลินิก
- พยาบาลควบคุมโรคติดเชื้อ

มาตรการ

- การจำกัดและขออนุมัติการใช้ยาปฏิชีวนะ (preauthorization)
- การตรวจสอบเชิงรุกและให้ข้อเสนอแนะ โดยจัดรอบการตรวจเยี่ยมหอผู้ป่วยเดือนละครั้งตามความสามารถและทรัพยากรของโรงพยาบาล (เริ่มจากยาปฏิชีวนะที่มีข้อจำกัดไปจนถึงยาปฏิชีวนะอื่น ๆ) และการส่งต่อคำปรึกษาในช่วงเวลาว่างระหว่างวัน
- การจัดการอบรมด้าน AMS อย่างสม่ำเสมอ
- การฝึกอบรมขั้นสูงสำหรับสมาชิกหลักของทีม AMS ผ่านการเข้าร่วมรายน AMS กับแพทย์เฉพาะทางด้านโรคติดเชื้อในสถาบันการศึกษาอื่น

ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพของโปรแกรม

- จำนวนมาตรการที่เสนอ
- อัตราการยอมรับคำแนะนำ
- การปฏิบัติตามนโยบายการขออนุมัติ

โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ ประเทศไทย²⁴

สถานที่

- โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย ขนาด 350 เตียง

ทีม AMS

- แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อ
- นักจุลชีววิทยาคลินิก
- เกสัชกร
- แพทย์ใช้ทุน
- นักระบาดวิทยาโรงพยาบาล
- ผู้เชี่ยวชาญด้านการควบคุมการติดเชื้อ
- นักวิเคราะห์ระบบคอมพิวเตอร์

มาตรการ

- แบบฟอร์มสำหรับการส่งจ่ายยาปฏิชีวนะ
- การจำกัดการใช้ยาปฏิชีวนะในบางกลุ่ม
- การตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ (Audit and Feedback)
- แนวทางการใช้ยาปฏิชีวนะในโรงพยาบาล
- การให้ความรู้รายเดือนแก่แพทย์นักศึกษาและแพทย์ประจำบ้าน
- การจัดอบรมเป็นระยะสำหรับแพทย์ในโรงพยาบาลทุก 4 เดือน

ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพของโปรแกรม

- ปริมาณการใช้ยาปฏิชีวนะ
- ค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อยาต้านจุลชีพ
- อัตราการใช้ยาปฏิชีวนะที่ไม่เหมาะสม
- อัตราการติดเชื้อดื้อยา

Makati Medical Center ประเทศฟิลิปปินส์²⁹

สถานที่

- โรงพยาบาลตติยภูมิ ขนาด 600 เตียง

ทีม AMS

- แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อ
- เภสัชกรคลินิก
- พยาบาลควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ
- เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร

มาตรการ

- การจำกัดรายการยา
- การให้ความรู้แก่บุคลากรทางการแพทย์
- การมีส่วนร่วมของพยาบาลและเภสัชกร
- คำสั่งหยุดการใช้ยาปฏิชีวนะโดยอัตโนมัติหลังจากได้ยามาครบ 7 วัน
- การตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะโดยแพทย์ประจำบ้านต่อยอดด้านโรคติดเชื้อ
- การเผยแพร่แนวทางการใช้ยาปฏิชีวนะป้องกันการติดเชื้อก่อนผ่าตัด
- คำสั่งหยุดการใช้ยาปฏิชีวนะป้องกันการติดเชื้อหลังผ่าตัดโดยอัตโนมัติภายใน 24 ชั่วโมงหลังได้ยา
- การสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการสั่งใช้ยาปฏิชีวนะ
- นโยบายการบันทึกข้อมูลการสั่งใช้ยาปฏิชีวนะ

ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพของโปรแกรม

- ความไวยาต้านจุลชีพ (การเผยแพร่ antibiogram รายปี พร้อมข้อเสนอแนะนำการใช้ยาปฏิชีวนะสำหรับแพทย์)
- การใช้ยาต้านจุลชีพ (DDD) พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะแก่บุคลากรในโรงพยาบาล
- การสำรวจจุดช่วงเวลา (POINT PREVALENCE SURVEYS)* เพื่อสนับสนุนกิจกรรม AMS

* สำหรับการสั่งจ่ายยาปฏิชีวนะแต่ละชนิด ข้อมูลต่อไปนี้จะถูกเก็บรวบรวม: ขนาดยา ความถี่ในการให้ยา วิธีการให้ยา และข้อบ่งชี้ในการรักษา; ดัชนีคุณภาพการสั่งจ่ายรวมถึงการบันทึกเหตุผลในการสั่งจ่ายยา การบันทึกวันที่หยุดหรือทบทวนยา และการปฏิบัติตามแนวทาง (การเลือกให้ยา); สำหรับการสั่งจ่ายยารักษา จะมีการพิจารณาว่าการรักษานั้นเป็นการรักษาโดยไปรอผลการเพาะเชื้อหรือการรักษาแบบเจาะจง; ระยะเวลาของการให้ยาปฏิชีวนะเพื่อการป้องกันการติดเชื้อในระหว่างการผ่าตัด

National Center for Global Health and Medicine Hospital ประเทศญี่ปุ่น²³

สถานที่

- โรงพยาบาลตติยภูมิ ขนาด 781 เตียง

ทีม AMS

- แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อ 2 คน
- เภสัชกร 2 คน
- เจ้าหน้าที่เทคนิคห้องปฏิบัติการทางคลินิก 2 คน
- พยาบาลควบคุมการติดเชื้อ 1 คน

มาตรการ

- การตรวจสอบแบบเชิงรุกและให้ข้อเสนอแนะในการสั่งจ่ายยา carbapenem

ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพของโปรแกรม

- จำนวนวันการใช้ยาปฏิชีวนะ (DOT) ของ carbapenem ต่อ 100 วันผู้ป่วย ต่อเดือน
- จำนวนวันการใช้ยาปฏิชีวนะ (DOT) ต่อ 100 วันผู้ป่วย ต่อเดือน สำหรับยา 3 ชนิดที่ใช้รักษาเชื้อ *Pseudomonas aeruginosa* (carbapenem, piperacillin/tazobactam, cefepime)*
- จำนวนวันการใช้ยาปฏิชีวนะ (DOT) ต่อ 100 วันผู้ป่วย ต่อเดือน สำหรับยาต้าน *P. aeruginosa* อื่น ๆ (เช่น piperacillin, ceftazidime, aztreonam, aminoglycosides, fluoroquinolones)
- อัตราการเกิดเชื้อแบคทีเรียดื้อยาปฏิชีวนะ (Carbapenemase-producing Enterobacteriaceae, Carbapenem-resistant *P. aeruginosa*) และการติดเชื้อ *C. difficile* ต่อ 1,000 วันผู้ป่วย
- ดัชนีประจำปีในการจัดซื้อยา carbapenem

*การตรวจสอบเพื่อดูว่ายา carbapenem ถูกแทนที่ด้วยยาต้าน *P. aeruginosa* ที่ออกฤทธิ์กว้างอื่น ๆ หรือไม่

Eulji University Hospital ประเทศเกาหลี³²

สถานที่

- โรงพยาบาลกุกย็องกูมิ ขนาด 859 เตียง

ทีม AMS

- แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อ 1 คน (ทำงาน 2.5-3.5 ชั่วโมงต่อวัน)

มาตรการ

- การจำกัดการใช้ยาปฏิชีวนะและการขออนุมัติ*
- การประเมินผลการใช้ยาโดยปกติจะทำในช่วง 4-7 วัน

ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพของโปรแกรม

- การใช้ยาปฏิชีวนะ (DOT ต่อ 1,000 วันของผู้ป่วย)
- อัตราการดื้อยาปฏิชีวนะสำหรับเชื้อโรคหลัก
- อัตราการเสียชีวิตในโรงพยาบาล

* Carbapenems (imipenem, meropenem, ertapenem, และ doripenem), tigecycline, glycopeptides (vancomycin และ teicoplanin), oxazolidinone (linezolid), และ polymyxin (colistin); หากยังไม่มีอาการติดเชื้อจากแพทย์โรคติดเชื้อ (ภายใน 48 ชั่วโมง) สามารถให้ยาปฏิชีวนะเพื่อไม่ให้เกิดการรักษาซ้ำ

Kikatsu University Hospital ประเทศญี่ปุ่น³⁵

สถานที่

- โรงพยาบาลตติยภูมิ ขนาด 1,200 เตียง

ทีม AMS

- แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อ
- เภสัชกรผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อ
- เจ้าหน้าที่เทคโนโลยีทางจุลชีววิทยา

มาตรการ

- โครงการการใช้ carbapenem อย่างเหมาะสม*

ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพของโปรแกรม

- จำนวนวันการใช้ยาปฏิชีวนะ (DOT) ของ carbapenem และยาปฏิชีวนะอื่นที่มีฤทธิ์ต้านเชื้อ P. aeruginosa

*การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การรักษาเริ่มต้นในแผนกที่มีอัตราการใช้ carbapenem สูง หลังจากการหารือกับทีม AMS และการสื่อสารระหว่างแพทย์กับทีม AMS หากพบว่าใช้ carbapenem ต่อเนื่องเกิน 6 วัน จะทำให้ผลลัพธ์ที่ไม่เหมาะสม

Singapore General Hospital ประเทศสิงคโปร์^{40,54}

สถานที่

- โรงพยาบาลตติยภูมิมิขนาดใหญ่มากกว่า 1,700 เตียง

ทีม AMS

- แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อ
- นักจุลชีววิทยาคลินิก
- เกสเซอร์ที่ได้รับการฝึกอบรมด้านโรคติดเชื้อ

มาตรการ

- แนวทางการใช้ยาปฏิชีวนะแบบหน้าเดียวสำหรับการติดเชื้อในอวัยวะหลัก
- การเปลี่ยนการให้ยาทางหลอดเลือดเป็นแบบรับประทาน
- การตรวจสอบล่วงหน้าสองขั้นตอนของยาปฏิชีวนะที่เลือก* พร้อมให้ข้อเสนอแนะกับทีมดำเนินการ (ดูแผนภาพ 4x สำหรับขั้นตอนการทำงาน)

การดำเนินการ

- การตรวจสอบแบบเชิงรุกและให้ข้อเสนอแนะจะถูกดำเนินการเป็นลำดับขั้นในแผนกที่สมัครใจเข้าร่วม
- การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ทั่วโรงพยาบาลเพื่อเพิ่มการตระหนักรู้เกี่ยวกับคู่มือใหม่

ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพของโปรแกรม

- สัดส่วนของการสั่งยาปฏิชีวนะที่เหมาะสม
- อัตราการยอมรับมาตรการ
- การใช้ยาปฏิชีวนะ
- ค่าใช้จ่ายในการใช้ยาปฏิชีวนะ

*เกณฑ์ในการเลือก: ค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อสูง ยาปฏิชีวนะที่ออกฤทธิ์กว้างและมีอัตราการดื้อยาสูง มีโอกาสที่จะถูกใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม

Christian Medical College ประเทศอินเดีย³⁸

สถานที่

- หน่วย ICU ทางการแพทย์และศัลยกรรมของโรงพยาบาลกฤตยภูมิ ขนาด 2,858 เตียง

ทีม AMS

- แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อ

มาตรการ

- การตรวจสอบแบบเชิงรุกและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะที่เลือก เช่น fluoroquinolones, β -lactam/ β -lactamase inhibitor combinations, third- และ fourth-generation cephalosporins, carbapenems, linezolid, tigecycline, azithromycin, doxycycline, colistin, และ vancomycin*

ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพของโปรแกรม

- การใช้ยาปฏิชีวนะ (DOT ต่อ 1,000 วันผู้ป่วย) กับยาปฏิชีวนะที่เลือก
- สัดส่วนของการสั่งใช้ยาปฏิชีวนะไม่เหมาะสม เช่น ไม่มีข้อบ่งชี้ทางคลินิก การใช้ยาไม่ตรงกับเชื้อ การใช้ยาคู่กันโดยไม่จำเป็น หรือการใช้ยาในขนาด วิธีการ และ/หรือความถี่ที่ผิด
- อัตราการใช้ยาที่ออกฤทธิ์แคบลง ตามความไวของเชื้อและการประเมินทางคลินิก
- อัตราการใช้มาตรการ (สัดส่วนของจำนวนรอบการรักษาที่มีการแนะนำให้ปรับเปลี่ยนการรักษาหารด้วยจำนวนรอบการรักษาทั้งหมด)
- อัตราการยอมรับข้อเสนอแนะ (สัดส่วนของจำนวนข้อเสนอแนะที่ได้รับการยอมรับหารด้วยจำนวนข้อเสนอแนะทั้งหมด)
- การปฏิบัติตามแนวทางการใช้อย่างสม่ำเสมอ
- ระยะเวลาในการนอน ICU และโรงพยาบาล
- อัตราการเสียชีวิตจากสาเหตุทั้งหมด
- อัตราการกลับเข้ารับการรักษาใหม่ใน ICU
- ผลข้างเคียงที่ไม่คาดคิด เช่น ปฏิกิริยาไม่พึงประสงค์จากยา การติดเชื้อ *C. difficile* และการติดเชื้อซ้ำ
- การแพร่กระจายของเชื้อดื้อยาหลายชนิด

*การดำเนินการเพื่อเก็บข้อมูลนำเสนอแก่ผู้บริหารโรงพยาบาลเพื่อเสนอการสร้างทีม AMS แบบสหสาขาวิชาชีพอย่างเป็นทางการ และโปรแกรม AMS แบบครบวงจร

Taipei Veterans General Hospital ประเทศไต้หวัน³¹

สถานที่

- โรงพยาบาลตติยภูมิ ขนาด 2,941 เตียง

ทีม AMS

- แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อ
- เกสเซอร์คลินิกด้านโรคติดเชื้อ
- นักจุลชีววิทยาคลินิก
- ผู้จัดการข้อมูลคอมพิวเตอร์

มาตรการ

- แผนกผู้ป่วยทั่วไป: การขออนุมัติการใช้ยาปฏิชีวนะที่จำกัดการใช้ โดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อ ร่วมกับเกสเซอร์คลินิก (ระยะเวลาการสั่งยามาตรฐาน: 3 วันสำหรับการรักษาเบื้องต้นโดยไม่รอผลเพาะเชื้อ และ 7 วันสำหรับการรักษาแบบเจาะจง) โดยเกสเซอร์จะช่วยตรวจสอบและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปรับขนาดยาและตารางการให้ยาให้เหมาะสม
- แผนก ICU: การใช้ยาปฏิชีวนะที่ถูกจำกัด อาจดำเนินการตามข้อปฏิบัติเดียวกับแผนกผู้ป่วยทั่วไป หรือได้รับการตรวจสอบภายหลังการสั่งจ่ายในกรณีฉุกเฉินหรือการรักษาแบบเบื้องต้นโดยไม่รอผลเพาะเชื้อ (ระยะเวลาการสั่งยามาตรฐานคือ 3 วัน)
- การระบุเชื้อแบคทีเรียเปลี่ยนไปใช้เทคโนโลยี Matrix-Assisted Laser Desorption/Ionization Time of Flight Mass Spectrometry (MALDI-TOF)
- กรณีที่มีใช้ใหม่ จำเป็นต้องมีการเพาะเชื้อในกระแสเลือดก่อนเริ่มการให้ยาปฏิชีวนะแบบเบื้องต้นโดยไม่รอผลเพาะเชื้อในผู้ป่วยใน
- ห้องฉุกเฉิน: ยาปฏิชีวนะที่ถูกจำกัดสามารถใช้ได้โดยไม่ต้องรอการอนุมัติจากแพทย์โรคติดเชื้อ แต่ต้องทำการเพาะเชื้อในกระแสเลือดก่อนสั่งจ่ายยา
- รายงานผลการเพาะเชื้อในช่วง 3 วันที่ผ่านมา จะถูกเน้นให้เห็นชัดเมื่อบุคลากรทางการแพทย์เข้าสู่ระบบเวชระเบียนอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ป่วย*
- ส่งข้อความแจ้งเตือนผลการเพาะเชื้อไปยังโทรศัพท์มือถือของแพทย์ที่รับผิดชอบ*

ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพของโปรแกรม

- การใช้ยาปฏิชีวนะ (DDD ต่อ 1,000 วันผู้ป่วย)
- อัตราการเสียชีวิตของผู้ป่วย
- ความชุกของการติดเชื้อที่เกี่ยวข้องกับการบริการทางการแพทย์
- อัตราการตรวจพบเชื้อดื้อยาที่เกี่ยวข้องกับการบริการทางการแพทย์ เช่น เช่น vancomycin-resistant enterococci, carbapenem-resistant *A. baumannii*, carbapenem-resistant *P. aeruginosa*, carbapenem-resistant *Escherichia coli*, carbapenem-resistant *Klebsiella pneumoniae*

*มาตรการแจ้งเตือนดังกล่าวช่วยให้บุคลากรทางการแพทย์ทบทวนการใช้ยาต้านจุลชีพหลังจากผลเพาะเชื้อออก

Chang Gung Memorial Hospital ประเทศไต้หวัน^{25,42}

สถานที่

- โรงพยาบาลตติยภูมิ ขนาด 3,700 เตียง

ทีม AMS

- แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อ
- นักจุลชีววิทยาคลินิก
- เภสัชกร
- พยาบาลควบคุมการติดเชื้อ

มาตรการ

- ระบบอนุมัติการใช้ยาปฏิชีวนะผ่านระบบคอมพิวเตอร์ทั้งโรงพยาบาล (Hospital-wide Computerized Antimicrobial Approval System: HCAAS) (เริ่มใช้ในปี 2004)
- ขยายขอบเขต HCAAS ให้ครอบคลุมการติดตามผลเพาะเชื้อในกระแสเลือด (Blood Culture-Guided Review) (เริ่มใช้ในปี 2010)
- ดูกระบวนการทำงานในแผนภาพ 4ค

การดำเนินงาน

- การติดตามผลเพาะเชื้อในกระแสเลือด โดยเริ่มต้นที่ ICU ผู้ใหญ่ 16 แห่ง และปัจจุบันได้ขยายไปยังทุกแผนก

ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพของโปรแกรม

- อัตราการอนุมัติ
- อัตราการยอมรับคำแนะนำ
- เหตุผลที่ไม่ได้รับการอนุมัติ
- การบริโภคยาปฏิชีวนะ
- ค่าใช้จ่ายในการใช้ยาปฏิชีวนะ
- ความหนาแน่นของการติดเชื้อที่เกี่ยวข้องกับการบริการทางการแพทย์
- ข้อมูลโดยรวมของการดื้อยาต้านจุลชีพ (AMR Profiles)

ภาคผนวกที่ 3: ตัวอย่างสไลด์การนำเสนอ กรณีศึกษาโปรแกรม AMS

สไลด์เหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้หัวข้อหลักและประเด็นสำคัญที่ผู้นำโปรแกรม AMS สามารถนำไปขยายความและใช้ในการนำเสนอกรณีศึกษาสำหรับโปรแกรม AMS ต่อผู้บริหารโรงพยาบาล

การใช้ยาปฏิชีวนะไม่เหมาะสมในโรงพยาบาล

- มีการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างไม่เหมาะสมในโรงพยาบาลในเอเชียสูงถึงร้อยละ 50¹⁻²
- การใช้ยาปฏิชีวนะอย่างไม่เหมาะสมมีความเกี่ยวข้องกับการดื้อยาต้านจุลชีพสูงและทำให้เกิดโรคติดเชื้อที่รักษาได้ยากขึ้น^{3,4}
- ขาดปฏิชีวนะทำให้โรงพยาบาลต้องเสียค่ายาในสัดส่วนที่สูง
- การใช้ยาปฏิชีวนะให้เหมาะสมช่วยให้ผลการรักษาดีขึ้น ลดการดื้อยาต้านจุลชีพ และลดค่าใช้จ่ายในโรงพยาบาล

1. Hsu LY, et al. *Microbiol Rev* 2017;30:1-22. 2. Teo J, et al. *Eur J Clin Microbiol Infect Dis* 2012;31:947-955. 3. Garau J, et al. *J Glob Antimicrob Resist* 2014;2:245-253. 4. Ventola CL. *P T* 2015;40:277-283.

ขุดประสงค์: เพื่อจะนำข้อมูลจากกรณีศึกษาของโปรแกรมการกำกับดูแลการใช้ยาต้านจุลชีพในโรงพยาบาล (เช่น คู่มือปฏิบัติงานของศูนย์ปฏิบัติการต้านจุลชีพ และศูนย์ทุน)

ประเด็นสำคัญ: ใช้ข้อมูลของกรณีศึกษาจากโรงพยาบาลของชุมชนที่ดำเนินการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

1. การใช้ยาปฏิชีวนะที่จำเป็นในโรงพยาบาลอย่างพอเพียง
2. การใช้ยาปฏิชีวนะในคลินิกที่ไม่เหมาะสม
3. การใช้ยาปฏิชีวนะอย่างไม่เหมาะสมสามารถทำได้โดยชุมชนในโรงพยาบาล
4. ข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้มีการปฏิบัติ

ตัวอย่างการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างไม่เหมาะสม

- การรักษาอาการและอาการแสดงที่ไม่ได้เกิดจากการติดเชื้อแบคทีเรีย¹
- การรักษาตามผลการเพาะเชื้อที่อาจจะเป็น colonization หรือการปนเปื้อนแทนที่จะเป็นการติดเชื้อ^{1,2}
- การไม่ได้ออกใบสั่งยาถึงจุดชีพจรโรคและรูปแบบการติดเชื้อตามจุดชีพจรที่อาจเป็นไปได้ในขณะเลือกยาปฏิชีวนะ³
- การใช้ยาปฏิชีวนะที่ออกฤทธิ์กว้างเกินความจำเป็น (รวมถึงไม่ปรับใช้ยาที่ออกฤทธิ์แคบลงตามผลการเพาะเชื้อ)^{2,3}
- การสั่งจ่ายยาปฏิชีวนะในระยะเวลาที่นานเกินความจำเป็น¹
- การสั่งจ่ายขนาดยาปฏิชีวนะที่ต่ำหรือสูงเกินไป³
- การให้ยาผิดทางหลอดเลือดดำในกรณีที่สามารถให้ยารับประทานแทนได้⁴

1. Hecker MT, et al. *Arch Intern Med* 2003;163:972-978. 2. Leekha, et al. *Mayo Clin Proc* 2011;86:156-167. 3. Healthcare Infection Control Practices Advisory Committee. Antibiotic Stewardship Statement for Antibiotic Guidelines – The recommendations of the Healthcare Infection Control Practices Advisory Committee (HICPAC). 2016. [เข้าถึงที่ https://www.cdc.gov/hicpac/media/pdfs/antibiotic-stewardship-statement-508.pdf](https://www.cdc.gov/hicpac/media/pdfs/antibiotic-stewardship-statement-508.pdf). Accessed 25 October 2017. 4. Barlam TF, et al. *Clin Infect Dis* 2016;62:e51-e77.

จุดประสงค์: เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างเหมาะสมและลดต้นทุนโรงพยาบาล

ประเด็นสำคัญ: มีการใช้ยาปฏิชีวนะไม่เหมาะสมหลายกรณีในโรงพยาบาล

การกำกับดูแลการใช้ยาต้านจุลชีพที่เหมาะสม (AMS)

- AMS เป็นมาตรการที่ประกอบด้วยบุคลากรจากสาขาวิชาเพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ยาปฏิชีวนะ โดยการส่งเสริมให้เลือกใช้สิ่งเหล่านี้ที่เหมาะสม¹:
  - ยาปฏิชีวนะ
  - ขนาดยา
  - วิธีการให้ยา
  - ระยะเวลาการรักษา
- เป้าหมายรวมถึง¹:
  - ผลลัพธ์ทางคลินิกที่ดีขึ้น
  - ลดการต่อต้านจุลชีพ
  - ลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล

1. Barlam TF, et al. *Clin Infect Dis* 2016;62:e51-e77.

จุดประสงค์: เพื่อสนับสนุนการ AMS และกำหนดเป้าหมาย

ประเด็นสำคัญ: วัตถุประสงค์ของ AMS คือการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อปรับปรุงผลลัพธ์ในการรักษาผู้ป่วยและลดต้นทุนการรักษา รวมถึงลดการต่อต้านจุลชีพและต้นทุนของการรักษาพยาบาลที่ส่งผลกระทบต่อระบบ

โปรแกรมกำกับดูแลการใช้ยาด้านจุลชีพที่เหมาะสม

- โปรแกรม AMS ในโรงพยาบาลมีความจำเป็นเพื่อ¹:
  - ปรับปรุงการใช้ยาปฏิชีวนะ
  - ปรับปรุงการดูแลผู้ป่วย
  - ลดการดื้อยาด้านจุลชีพ
  - ลดค่าใช้จ่ายในการใช้ยาปฏิชีวนะ
- โปรแกรม AMS ในโรงพยาบาลจำเป็นที่จะต้องมี¹:
  - ทีมสหสาขาวิชา เช่น แพทย์ เภสัชกร และบุคลากรอื่น ๆ ในโรงพยาบาล
  - การสนับสนุนจากคณะผู้บริหารของโรงพยาบาล

1. Barlam TF, et al. *Clin Infect Dis* 2016;62:e51-e77.

จุดประสงค์: เพื่อเขียนมาตรฐานซึ่งยึดถือหลักการดำเนินงานโปรแกรม AMS ในโรงพยาบาล และยึดถือที่ระบ่ง AMS ประสิทธิภาพสูง

ประเด็นสำคัญ: ทีมสหสาขาวิชาและการสนับสนุนของคณะผู้บริหารของโรงพยาบาลเป็นสิ่งจำเป็นต่อการนำไปใช้โปรแกรม AMS ประสิทธิภาพสูง

กลยุทธ์การกำกับดูแลการใช้ยาด้านจุลชีพที่เหมาะสม

- กลยุทธ์หลัก¹:
  - การตรวจสอบแบบเชิงรุก (Prospective audit) และให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback)
  - การจำกัดรายการยา (Formulary restriction) และการอนุมัติก่อนการจ่ายยา (preauthorization)
- กลยุทธ์อื่น ๆ¹:
  - แนวทางการรักษาและกระบวนการทางคลินิก
  - การปรับขนาดยาให้เหมาะสม
  - การเปลี่ยนจากการให้ยาทางหลอดเลือดดำเป็นการให้ยารับประทาน
  - ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยในการตัดสินใจทางการแพทย์
  - การฝึกอบรมและให้ความรู้

1. Barlam TF, et al. *Clin Infect Dis* 2016;62:e51-e77.

จุดประสงค์: เพื่อใช้กลยุทธ์ที่ใช้ในการบรรลุเป้าหมายโปรแกรม AMS

ประเด็นสำคัญ:

1. กลยุทธ์หลักคือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบซึ่งถูกเขียนโปรแกรม AMS ทุกโปรแกรม
2. กลยุทธ์อื่น ๆ สามารถนำมาใช้เพิ่มเติมกับประสิทธิภาพในการใช้ยาปฏิชีวนะไว้ที่

ผลกระทบของโปรแกรมกำกับดูแลการใช้จ่ายด้านจุลชีพที่เหมาะสม

- โปรแกรม AMS ในโรงพยาบาลได้แสดงให้เห็นว่าสามารถลด:
  - การใช้จ่ายปฏิชีวนะลงได้ร้อยละ 10-30^{1,2}
  - ค่าใช้จ่ายปฏิชีวนะลงได้ร้อยละ 10-80¹⁻³
- Singapore General Hospital (โรงพยาบาลระดับตติยภูมิขนาด 1,500 เตียง)
  - การลดการใช้จ่ายปฏิชีวนะลงร้อยละ 10 ส่งผลให้ประหยัดค่าใช้จ่ายปฏิชีวนะเป็นจำนวนเงิน 198,575 ดอลลาร์สิงคโปร์ในระยะเวลา 1 ปี⁴
- โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ ประเทศไทย (โรงพยาบาลระดับตติยภูมิขนาด 350 เตียง)
  - การลดการใช้จ่ายปฏิชีวนะส่งผลให้ประหยัดค่าใช้จ่ายปฏิชีวนะเป็นจำนวนเงิน 32,231 ดอลลาร์สหรัฐฯ ในระยะเวลา 1 ปี⁵

1. Honda, et al. *Clin Infect Dis* 2017;64 (Suppl 2):S119-S126. 2. Karanika, et al. *Antimicrob Agents Chemother* 2016;60:4840-4852. 3. Lee CF, et al. *J Antimicrob Chemother* 2018;73:844-851. 4. Teo J, et al. *Eur J Clin Microbiol Infect Dis* 2012;31:947-955. 5. Apisarnthanarak, et al. *Clin Infect Dis* 2006;42:768-775.

ดูประกอบ: คู่มือเผยแพร่โปรแกรม AMS (โดยจะระบุถึงผลกระทบจากค่าใช้จ่ายที่โรงพยาบาลจะให้ความสนใจเป็นพิเศษ) และคู่มือแสดงตัวชี้วัดการประหยัดค่าใช้จ่ายในโรงพยาบาลที่มีลักษณะคล้ายกันในภูมิภาคเดียวกัน

ประเด็นสำคัญ: การลดการใช้จ่ายเงินจุลชีพมีใช้ได้ในหลายสถานพยาบาล

[ใส่ชื่อโรงพยาบาล]

มาตรการกำกับดูแลการใช้จ่ายด้านจุลชีพที่เหมาะสม (AMS)

- จะมีการดำเนินโปรแกรม AMS อย่างไร
  - สมาชิกในทีมที่แนะนำ
  - เป้าหมายที่แนะนำ
  - กลยุทธ์ที่แนะนำเพื่อบรรลุเป้าหมาย
- สรุปค่าใช้จ่ายในการดำเนินโปรแกรม AMS
  - ค่าใช้จ่ายต่อเตียง (เช่น แยกแยะเตียงเทียบเท่า 0.3 คน และเภสัชกรเต็มเวลาเทียบเท่า 1 คนสำหรับทุก ๆ 100 เตียง)
  - ค่าใช้จ่ายเพียงครั้งเดียว (เช่น การลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและ/หรือโครงสร้างพื้นฐานของห้องปฏิบัติการจุลชีววิทยา)
- โปรแกรม AMS สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายให้กับโรงพยาบาลได้เท่าใด?
  - ประมาณการการประหยัดการใช้จ่ายที่แนะนำน้อยกว่าความเป็นจริง (เช่น การประหยัดค่าใช้จ่ายยาปฏิชีวนะร้อยละ 10-20 จะทำให้ประหยัดเงินได้ >60,000 ดอลลาร์สหรัฐต่อปีสำหรับโรงพยาบาลที่มีเตียง 300 เตียง)

ดูประกอบ: บทความและสื่อที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการ, สไลด์นำเสนอ และคู่มืออื่น ๆ ของโปรแกรม AMS นี้บน รมติบรณการแพทย์ของกรมการแพทย์

ประเด็นสำคัญ: การประหยัดค่าใช้จ่ายจากโปรแกรม AMS จะช่วยค่าใช้จ่ายในการจัดการบุคลากร (โปรแกรมนี้จะสามารถรองรับค่าใช้จ่ายได้สูงถึงหลายร้อยหมื่นจากการลดค่าใช้จ่ายปฏิชีวนะ)

AMR&S
WORKING GROUP